

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα:
Ιστορία και Προοπτικές

ΟΜΑΔΙΚΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟ :

1) Μαρία Γιαλιτάκη και

2) Καλλιόπη Αθητάκη

Εισηγητής: Θεόδωρος Β. ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ,
Αναπληρωτής καθηγητής Τ.Ε.Ι Κρήτης

Ηράκλειο
Απρίλιος 2011

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

σελ.3-9

1. Κεφάλαιο Πρώτο: Δημόσιος Τομέας και Κοινωνική Ασφάλιση

1.1 Ο Ρόλος του Δημόσιου Τομέα στη Κοινωνική Ασφάλιση.

σελ.11-15

1.2 Οργάνωση Παροχής Κοινωνικής Ασφάλισης στους Πολίτες .

σελ. 15-27

1.3 Χρηματοδότηση της Κοινωνικής Ασφάλισης .

σελ.27-42

1.4 Επιπτώσεις της Κοινωνικής Ασφάλισης στο Κράτος.

σελ.42-46

2. Κεφάλαιο Δεύτερο : Μεθοδολογία και Τρόπος Συλλογής Πηγών και Πληροφοριών για την Εκπόνηση της Εργασίας

πρόλογος

σελ.48-49

2.1 Συλλογή Δεδομένων. _____σελ.49-50

2.2 Δευτερογενή Δεδομένα. _____σελ.50-53

2.2.1 *Μειονεκτήματα Δευτερογενών Δεδομένων.* _____ σελ.52

2.3 *Αναλύσεις Δεδομένων* _____ σελ.53

3. Κεφάλαιο Τρίτο : Η Κατάσταση Σχετικά με την Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα

3.1 *Ιστορική Αναδρομή Κοινωνικής Ασφάλισης .* _____ σελ.55-58

3.2 *Φορείς και Θεσμικό Πλαίσιο στην Ελλάδα .* _____ σελ.58-92

3.3 *Ποια τα Χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Προστασίας στην Ελλάδα*

_____ σελ.92-101

3.4 *Διάρθρωση –Διαχείριση Δαπανών και Εσόδων στην Κοινωνική Ασφάλιση .* _____ σελ.101-105

3.5 *Προβλήματα και Προοπτικές που Εντοπίζονται στο Τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα .* _____ σελ.105-108

Συμπεράσματα _____ σελ.109-113

Βιβλιογραφία _____ σελ.114-116

References

Εισαγωγή

Αποτελεί γεγονός πως η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος είναι ένα από τα θέματα που βρίσκονται στη πολιτική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και όλων των χωρών του πλανήτη οι οποίες διαθέτουν σημαντικά οργανωμένα συστήματα κοινωνικής προστασίας, ήδη από την δεκαετία του 1980. Είναι πολυάριθμες οι μελέτες και οι πολιτικοοικονομικές αναλύσεις οι οποίες υποστηρίζουν ότι, το κράτος πρόνοιας απειλείται ουσιαστικά από τη παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και από τις απαιτήσεις των ηλικιωμένων, οι οποίοι καθιστούν εξαιρετικά αδύνατη τη χρηματοδότηση των επόμενων γενεών¹.

Τα διάφορα επιχειρήματα, δηλαδή υπέρ της μεταρρύθμισης των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων αφορούν κυρίως στην αυξημένη μακροζωία ανδρών και γυναικών, τη μείωση των γεννήσεων, την ανταγωνιστικότητα της Οικονομίας και τις οικονομικές τάσεις που οδηγούν σε αύξηση των υποχρεώσεων, οι οποίες δεν μπορούν να ικανοποιηθούν σε ουσιαστικό βαθμό από τα ισχύοντα «γενναιόδωρα» συνταξιοδοτικά συστήματα που ισχύουν σε ορισμένες περιπτώσεις.

Γεγονότα όπως η μείωση του ύψους των παροχών στις συντάξεις, η ελεγχόμενη αύξηση των εισφορών και των ορίων ηλικίας, η ενίσχυση των αρχών της ανταποδοτικότητας και της κεφαλαιοποίησης και κυρίως η επέκταση της

¹ Προβόπουλος Γ., «Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ», Επίκαιρα θέματα, Αθήνα 2007

Ιδιωτικής Ασφάλισης, συνοψίζουν τη φιλοσοφία των διαφόρων προτεινομένων μέτρων, με σκοπό τις «παραμετρικές» αλλαγές και τις «διαρθρωτικές» μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων τα οποία έχουν ως στόχο να μην οδηγούν τους συνταξιούχους στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Από την δική τους πλευρά όμως οι εργαζόμενοι και οι συνταξιούχοι αντιμετωπίζουν με δυσπιστία τις διάφορες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, αφού σχεδόν όλες ταυτίζονται με περικοπές δαπανών και μείωση παροχών με άμεση συνέπεια την ύπαρξη ενός κοινωνικού αποκλεισμού.

Σύμφωνα με τους ειδικούς, αντί οι υπεύθυνοι να αποδυναμώσουν το κράτος πρόνοιας και να μειώσουν τις συντάξεις, ο διάλογος για την ανταγωνιστικότητα θα πρέπει να επικεντρωθεί σημαντικά στην ενεργοποίηση της φαντασίας, στην εκπαίδευση και στην αύξηση των δαπανών για την έρευνα και την ανάπτυξη, με σκοπό την ευημερία όχι μόνο των νέων ανθρώπων αλλά και των μεγαλύτερων και κυρίως των συνταξιούχων².

Γεννάται λοιπόν εύλογα το ερώτημα, αν οι διάφορες δημοσιονομικές και δημογραφικές εξελίξεις οδηγούν πράγματι σε μια καταστροφή ή επιχειρείται μέσω της κινδυνολογίας, η ικανοποίηση των απαιτήσεων των μηχανισμών της αγοράς για υψηλότερα κέρδη, μέσω της συμπίεσης του κόστους της εργασίας και

² Προβόπουλος Γ., «*Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ*», Επίκαιρα θέματα, Αθήνα 2007

της Κοινωνικής Ασφάλισης στους συνταξιούχους των δημοσίων ταμείων που σε τελική βάση θα επιφέρει τον κοινωνικό αποκλεισμό αυτών οι οποίοι δεν λαμβάνουν ικανοποιητικά ποσά συντάξεων, δηλαδή του μεγαλύτερου μέρους του συνταξιοδοτημένου πληθυσμού της χώρας.

Είναι πραγματικότητα πως η κακή κατάσταση του ασφαλιστικού στην Ελλάδα είναι γνωστή εδώ και πολλά χρόνια. Το πόσο κακή είναι η κατάσταση είναι επίσης γνωστό αλλά όχι στο ευρύ κοινό και εκτός της χώρας ή των ενεργά εργαζομένων στην Ελλάδα. Το τι θα πρέπει να γίνει, όμως για να υπάρξουν βιώσιμα ταμεία λίγοι γνωρίζουν και αυτοί που πραγματικά γνωρίζουν, δεν τολμούν να το αναφέρουν. Το μεγάλο ερώτημα είναι αν πραγματικά μπορεί να εφαρμοστεί μια λύση έτσι ώστε να εξασφαλίσουν οι μελλοντικές γενιές αλλά και οι σημερινοί δικαιούχοι την σύνταξη τους όποια και αν είναι αυτή, φυσικά χωρίς να οδηγηθούν στο κοινωνικό αποκλεισμό³.

Η οικονομική κρίση και ύφεση της ελληνικής οικονομίας, συνοδεύεται, μεταξύ των άλλων, από την ένταση της πολιτικής και επιστημονικής συζήτησης για το περιεχόμενο και τον χαρακτήρα της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Το ζητούμενο σήμερα για την ελληνική οικονομία στις συνθήκες της ύφεσης και της υλοποίησης των περιοριστικών πολιτικών που απορρέουν από το πρόγραμμα στήριξης του Δ.Ν.Τ., της Ε.Ε και της ΕΚΤ, είναι ο στρατηγικός προσανατολισμός της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, με την έννοια της **προσαρμογής** της στον νέο καταμερισμό εργασίας, στο πλαίσιο της διεθνούς ή της ευρωπαϊκής ανασυγκρότησης

³ **Νεκτάριος Μ.**, «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Financial Forum, 1996

της παραγωγικής διαδικασίας ή της **αναβάθμισης** της θέσης της στον νέο καταμερισμό εργασίας. Από την άποψη αυτή θεωρούμε ότι η μόνη ολοκληρωμένη και κυρίως δίκαιη και κοινωνικό-οικονομικά ισορροπημένη στρατηγική επιλογή της ελληνικής οικονομίας είναι αυτή της αναβάθμισης της θέσης της στον νέο καταμερισμό εργασίας, κυρίως, με την αύξηση των επενδύσεων (δημόσιων και ιδιωτικών) την βελτίωση των αναπτυξιακών και κοινωνικών υποδομών, της κλαδικής βιομηχανικής και τεχνολογικής πολιτικής, της αναβάθμισης του εργατικού δυναμικού με την βελτίωση της ποιότητας των ικανοτήτων του, των συνθηκών εργασίας και του εισοδήματος, προκειμένου να επιτευχθεί η διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα με την αύξηση της παραγωγικότητας και όχι με την παθητική προσαρμογή της εργασίας και της κοινωνικής προστασίας στις τεχνολογικές και παραγωγικές εξελίξεις, με την μείωση των κοινωνικών δαπανών και την επιδείνωση των συνθηκών αναπαραγωγής της εργασίας. Στην κατεύθυνση αυτή οι προοπτικές για την κοινωνική ασφάλιση απαιτείται, κατ' αρχήν, να προσδώσουν σ' αυτή, ένα χαρακτήρα αναβάθμισης του ρόλου και της θέσης της, στην λειτουργία του οικονομικού και κοινωνικού σχηματισμού στην χώρα μας.

Είναι δυνατό στην Ελλάδα να μιλάμε για *συνταξιοδοτικές* και *άλλες κοινωνικό-ασφαλιστικές παροχές* που εξασφαλίζουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης στους ασφαλισμένους και στους συνταξιούχους, όταν την τελευταία δεκαετία με τις αλλεπάλληλες παρεμβάσεις καταβάλλεται προσπάθεια η ελλιπής χρηματοδότηση του κρατικού Προϋπολογισμού να υποκατασταθεί με την συρρίκνωση του επιπέδου παροχών.

Το εργασιακό σύστημα στην Ελλάδα θεωρείται πλουσιοπάροχο, αφού δίνονται μεγάλες συντάξεις στους δικαιούχους και χωρίς φυσικά να έχουν εισρεύσει στο σύστημα τα ανάλογα κονδύλια. Για το λόγο αυτό πολλές φορές έχει χαρακτηριστεί ως σπάταλο και κατακερματισμένο. Το σημαντικότερο βέβαια απ' όλα τα παραπάνω, είναι πως η Ελλάδα έχει μεγάλο πληθυσμιακό πρόβλημα. Με απλά λόγια αυτό σημαίνει, ότι τα επόμενα χρόνια αυτοί που θα εργάζονται για να χρηματοδοτούν το σύστημα θα μειωθούν πάρα πολύ σε σχέση με τους δικαιούχους που θα λαμβάνουν σύνταξη. Πέραν αυτών όμως, το Ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα θεωρείται μια «μάχη γενναίων». Οι τωρινοί δικαιούχοι απαιτούν να πληρωθούν λεφτά που δεν υπάρχουν και που δεν έχουν πληρώσει αναλόγως στο παρελθόν και την απαίτηση αυτή, την έχουν από τους τωρινούς εργαζομένους στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα⁴.

Έχει αναφερθεί πως ένας από τους λόγους που οι μισθοί στην Ελλάδα είναι τόσο χαμηλοί, είναι γιατί η Ελλάδα διαθέτει τις υψηλότερες εισφορές ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ. Για παράδειγμα, για να λάβει ένας εργαζόμενος 1200 € καθαρά ως μηνιαίο μισθό, θα πρέπει ο εργοδότης να καταβάλλει 2000 € το μήνα. Αν οι εισφορές ήταν λιγότερες, οι εργαζόμενοι θα είχαν υψηλότερους μισθούς και θα είχαν εξασφαλίσει τις μελλοντικές τους συντάξεις⁵.

Πολλοί επίσης θεωρούν πως το Ασφαλιστικό και Συνταξιοδοτικό σύστημα έχει ήδη καταρρεύσει. Απόδειξη του συγκεκριμένου γεγονότος είναι ότι κάθε

⁴ **Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα**, «Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός», Αθήνα 1998

⁵ **Νεκτάριος Μ.**, «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Financial Forum, 1996

χρόνο τα δημόσια ταμεία λαμβάνουν από το Υπουργείο Οικονομίας περί τα 3 δις ευρώ με σκοπό να μπορούν να αντεπεξέλθουν στις διάφορες υποχρεώσεις τους. Αν δεν υπήρχε ο Κρατικός προϋπολογισμός, θα είχαν καταρρεύσει εδώ και χρόνια. Με το δημόσιο χρέος, όμως στο 118% του ΑΕΠ είναι αμφίβολο αν τελικά ο κρατικός προϋπολογισμός θα μπορεί να χρηματοδοτεί ακόμα το σύστημα. Επίσης, είναι αδύνατον να ανεβούν από αυτά τα επίπεδα οι εισφορές. Ήδη κατέχουμε το υψηλότερο ποσοστό εισφορών στον Κόσμο από κάθε άλλη χώρα.

Τελικά η μεγάλη ερώτηση η οποία πλανάται είναι που θα βρεθούν τα κονδύλια για να λάβουν τις συντάξεις τους οι σημερινοί εργαζόμενοι και όσοι παραπονιούνται ότι δεν λαμβάνουν αρκετά, ενώ σχεδόν ποτέ κανείς δεν αναρωτήθηκε πώς θα ζήσει ένας νέος με 700 € τον μήνα⁶. Αν υπάρχει η επιθυμία να επιβιώσει το σύστημα τα επόμενα χρόνια, τότε θα πρέπει να γίνουν πολλές αλλαγές.

Μεταξύ άλλων, μεγάλες αλλαγές στις τωρινές καταβολές συντάξεων, μεγαλύτερες εισφορές στα δημόσια ταμεία και εξασφάλιση εσόδων για αυτά γιατί σε διαφορετική περίπτωση, το Ασφαλιστικό και συνεπώς το Συνταξιοδοτικό σύστημα θα καταρρεύσει και οι συνταξιούχοι θα συνεχίσουν να οδηγούνται στον Κοινωνικό Αποκλεισμό⁷.

⁶ www.ika.gr

⁷ Προβόπουλος Γ., «Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ», Επίκαιρα θέματα, Αθήνα 2007

Με βάση τις σημερινές συνθήκες της οικονομικής κρίσης και ύφεσης η κοινωνικό-ασφαλιστική πολιτική στην Ελλάδα θα ήταν οικονομικά βιώσιμη και κοινωνικά αποτελεσματική εάν προσανατολισθεί άμεσα και αποκλειστικά σε δύο κατευθύνσεις : (α) Ανεύρεση νέων πόρων, εκτός του κρατικού προϋπολογισμού (αύξηση αντικειμενικών αξιών δημόσιας και εκκλησιαστικής περιουσίας, τυχερά παιχνίδια, κερδοφορία τραπεζών και δημοσιών επιχειρήσεων, καζίνο, κλπ.) σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής, την αδήλωτη και ανασφάλιστη εργασία, το εξορθολογισμό της διαχειριστικής σπατάλης και την σταδιακή καταβολή των οφειλών του Κράτους, για την ενίσχυση της χρηματοδότηση και την δημιουργία κεφαλαιακού αποθέματος του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και β) λήψη οργανωτικό-λειτουργικών και διοικητικών μέτρων εξορθολογισμού των ενοποιημένων ταμείων κοινωνικής ασφάλισης, προκειμένου να αποκατασταθούν οι συνθήκες βιωσιμότητας των ταμείων και εξυπηρέτησης των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων, ο οποίος άλλος προσανατολισμός της κοινωνικό-ασφαλιστικής πολιτικής θα αποδειχθεί εκτός χρόνου, προσδοκιών και βεβαιοτήτων των ασφαλισμένων, των συνταξιούχων και του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. (Ημερίδα ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ εισηγητής Σάββας Ρομπόλης)

Κεφάλαιο 1^ο

Δημόσιος Τομέας και Κοινωνική Ασφάλιση

1.1 Ο Ρόλος του Δημόσιου Τομέα στη Κοινωνική Ασφάλιση

Ο ρόλος του δημοσίου τομέα στην κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα, πιστοποιείται μέσω της ύπαρξης των ασφαλιστικών ταμείων και τα οποία καλύπτουν σε ιατρικό επίπεδο και κόστος (στο βαθμό που επιτρέπεται και είναι εφικτό) τους ασφαλισμένους σε αυτά. Τα βασικότερα ασφαλιστικά ταμεία στην Ελλάδα είναι το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ), που είναι ο μεγαλύτερος ασφαλιστικός φορέας της χώρας. Διαθέτει 331 μονάδες Ασφάλισης και 364 μονάδες Υγείας. Παρέχει περίθαλψη σε 5.550.000 άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους και συνταξιοδοτεί 845.000 συνταξιούχους⁸.

Το ΙΚΑ, μέσω του Τομέα Υγείας, στις δικές του μονάδες Υγείας (νομαρχιακές μονάδες, τοπικές μονάδες κλπ) παρέχει, Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια περίθαλψη στους ασφαλισμένους του. Το ΙΚΑ παρέχει συντάξεις στους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα. Καλύπτει επίσης τους εργαζόμενους σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, στους οικοδόμους, στο προσωπικό των ΟΤΑ, αλλά και σε ειδικές κατηγορίες ασφαλισμένων οι οποίες είναι οι εξής:

⁸ Σολωμός Γ. «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

- *Εργαζόμενοι σε υπόγειες στοές μεταλλείων – λιγνιτωρυχείων*
- *Εργαζόμενοι σε υποθαλάσσιες εργασίες*
- *Εργαζόμενοι σε χώρους εξόρυξης, εμπλουτισμού και κατεργασίας πετρωμάτων για παραγωγή ινών αμιάντου, καθώς και σε χώρους παραγωγής προϊόντων αμιαντοτσιμέντου*
- *Τυφλοί*
- *Παρά-τετραπληγικοί*
- *Πάσχοντες από Βήτα Ομόζυγο Μεσογειακή ή Δρεπανοκυτταρική ή Μικρο δρεπανοκυτταρική αναιμία.*
- *Πάσχοντες από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια σε τελικό στάδιο, μεταμοσχευθέντες νεφρού*
- *Μεταμοσχευθέντες συμπαγών οργάνων, καρδιά - πνεύμονες - ήπαρ - πάγκρεας*
- *Πάσχοντες από αιμορροφιλία τύπου A' ή B'*
- *Μεταμοσχευμένοι μυελού των οστών που βρίσκονται σε συνεχή ανοσοκαταστολή*
- *Πάσχοντες από σκλήρυνση κατά πλάκας που επιφέρει παραπληγία – τετραπληγία*

- *Ακρωτηριασμένοι στα δύο άνω ή κάτω άκρα, ή στο ένα άνω και ένα κάτω άκρο*
- Ασφαλισμένοι νέων περιοχών ή νέων επαγγελματικών κατηγοριών
- Απασχολούμενοι κατ' οίκον του εργοδότη (οικιακοί βοηθοί, κ.α.)

Η περιουσία του ασφαλιστικού φορέα είναι τόσο μεγάλη που συγκαταλέγεται στη δεύτερη θέση στον κατάλογο των ταμείων με το μεγαλύτερο αποθεματικό. Πιο συγκεκριμένα η περιουσία του αγγίζει τα 365 δισεκατομμύρια, με ακίνητα που η αξία τους αγγίζει τα 101 δισεκατομμύρια και μεγάλα έσοδα που προέρχονται από καταθέσεις και χρεόγραφα⁹.

Το δεύτερο μεγαλύτερο Ασφαλιστικό ταμείο είναι ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.) που καλύπτει συνολικά περί τους 1.800.000 πολίτες, άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους και συνταξιούχους. Ο Ο.Α.Ε.Ε. συστάθηκε την 01/01/2007 και προήλθε από την ενοποίηση των καταργηθέντων Ταμείων ΤΕΒΕ, ΤΑΕ και ΤΣΑ. Στον ΟΑΕΕ ασφαλίζονται οι αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες, βιοτέχνες έμποροι και αυτοκινητιστές. Μετά την 01/08/2008, με την εφαρμογή ενός νέου νόμου (3655/08) εντάχθηκαν και άλλοι ασφαλιστικοί φορείς όπως¹⁰:

⁹ Νεκτάριος Μ., «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Financial Forum, 1996

¹⁰ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» **Λιβάνης**, Αθήνα, 2006

- *Το Ταμείο Ασφάλισης Ναυτικών Πρακτόρων και Υπαλλήλων (ΤΑΝΠΥ)*
- *Το Ταμείο Πρόνοιας Ξενοδόχων*
- *Το Ταμείο Πρόνοιας και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Ιπποδρομιών (ΤΑΠΕΑΓΠ), αναβάτες και προπονητές.*

Μαζί με την εφαρμογή του νέου νόμου, συστάθηκε και ένα επικουρικό ταμείο για τους ελεύθερους επαγγελματίες με σκοπό να παρέχει μηνιαία επικουρική σύνταξη λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου στους άμεσα ασφαλισμένους και στα μέλη των οικογενειών τους.

Σε ό,τι αφορά την σύνταξη από τον συγκεκριμένο Ασφαλιστικό φορέα, εκτός της παροχής ιατρικής περίθαλψης προς όλους τους ασφαλισμένους, ισχύουν οι ίδιες παροχές που ίσχυαν στα προηγούμενα ταμεία που υπήρχαν και που στη συνέχεια συγχωνεύτηκαν. Ο ασφαλισμένος του ΟΑΕΕ μπορεί να επιλέξει μεταξύ των διατάξεων του νέου φορέα και τις διατάξεις του ταμείου από το οποίο έχει προέλθει (ΤΕΒΕ-ΤΑΕ-ΤΣΑ), σχετικά με τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης¹¹. Υπάρχουν αρκετά ασφαλιστικά ταμεία στην Ελλάδα όπως:

- *Ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ)*

¹¹ Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, «Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός», Αθήνα 1998

- *Το Κεφάλαιο Επικουρικής Αποζημίωσης της Ένωσης Ελεγκτών Εναέριας Κυκλοφορίας Ελλάδος (ΚΕΑ-ΕΕΕΚΕ)*
- *Ο ΕΛΟΕΑΠ που είναι ο Ασφαλιστικός Οργανισμός των Δημοσιογράφων και των Διοικητικών Υπαλλήλων που εργάζονται στον Ημερήσιο Τύπο την Τηλεόραση και το Ραδιόφωνο.*
- *Το Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων (Μ.Τ.Π.Υ.), το οποίο είναι από τα πρώτα ασφαλιστικά Ιδρύματα της χώρας.*
- *Ο Οργανισμός Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ (ΟΑΠ ΔΕΗ)*
- *Το Ταμείο Συντάξεως και Αυτασφάλισεως Υγειονομικών (Τ.Σ.Α.Υ)*
- *Το Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε)*
- *Το Ταμείο Υγείας Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (Τ.Υ.Δ.Κ.Υ.)*
- *Το Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού ΟΣΕ - ΕΛΤΑ - ΟΤΕ (ΤΑΠ-ΟΤΕ)*
- *Το Ταμείο Αλληλοβοήθειας Προσωπικού Γενικής Τράπεζας της Ελλάδας (ΤΑΠΓΤΕ)*

1.2 Οργάνωση Παροχής Κοινωνικής Ασφάλισης στους Πολίτες

Όλοι οι πρώην εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να πάρουν σύνταξη. Υπάρχουν φυσικά κάποιες προϋποθέσεις που είναι γενικές για το μεγαλύτερο

μερίδιο των ασφαλισμένων, των μισθωτών και ισχύουν ειδικές προϋποθέσεις για τις εργασίες που είναι πιο εξειδικευμένες. Θα ξεκινήσουμε με τις προϋποθέσεις που απαιτεί το ΙΚΑ, που είναι ο πιο σημαντικός ασφαλιστικός φορέας της χώρας. Ας αναλύσουμε αρχικά αυτά που ισχύουν γενικά¹².

Για να εισπράξει ο ασφαλισμένος πλήρη σύνταξη θα πρέπει να έχει δουλέψει 4.500 μέρες που θα κατοχυρώνονται με ένσημα τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες. Οι άνδρες θα πρέπει να έχουν συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας τους ενώ οι γυναίκες το 60^ο έτος. Για εκείνους που έχουν 10.000 μέρες εργασίας με ασφάλιση μπορούν να συνταξιοδοτηθούν στα 62 για τους άνδρες ενώ στα 57 για τις γυναίκες. Επίσης, μια πολύ βασική προϋπόθεση για να πάρει κάποιος σύνταξη κάτι που αφορά όλους τους ασφαλισμένους είναι να μην λαμβάνει άλλη ασφάλιση από το δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ ή άλλο Ασφαλιστικό Οργανισμό κύριας ασφάλισης¹³.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ :

**Γνωστοποίηση δημοσίευσης του Ν.3863/2010 (ΦΕΚ 115/Α'/15.7.2010)
«Νέο Ασφαλιστικό σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις
εργασιακές σχέσεις» και παροχή οδηγιών για την εφαρμογή των άρθρων 10
και 26**

¹² Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

¹³ Νεκτάριος Μ., «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Financial Forum, 1996

Φ80000/οικ.19606/1472/4.8.2010 (Απόφαση Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης)

Σύμφωνα με το **ΦΕΚ 115/Α'/15.7.2010** στο οποίο δημοσιεύτηκε ο **Ν.3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις»** με τον οποίο εισάγονται ουσιαστικές μεταβολές στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων στα πρώην Ειδικά Ταμεία, ενώ παράλληλα λαμβάνεται μέριμνα για την κατοχύρωση των θεμελιωμένων κατά περίπτωση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων στα ανωτέρω Ταμεία.

Επιπλέον, εισάγονται ρυθμίσεις με τις οποίες απαγορεύεται ρητά η συμμετοχή των φορέων κοινωνικής ασφάλισης σε προγράμματα εθελούσιας – πρόωρης αποχώρησης προσωπικού των επιχειρήσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Για την εφαρμογή των ανωτέρω ρυθμίσεων, λαμβάνουμε υπόψη τα παρακάτω:

Άρθρο 10

Παράγραφος 3: Με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής αυξάνεται από 1.1.2011 ο απαιτούμενος για συνταξιοδότηση χρόνος ασφάλισης των ασφαλισμένων των (πρώην) Ειδικών Ταμείων που υπήχθησαν στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από **1.1.1983-31.12.1992** κατά ένα 1 έτος και μέχρι τη συμπλήρωση 40 ετών ασφάλισης. Επιπλέον, αυξάνεται σταδιακά από **1.1.2012** και το όριο ηλικίας μέχρι τη συμπλήρωση του 60ού έτους.

Παρατίθεται πίνακας

ΑΝΔΡΕΣ – ΓΥΝΑΙΚΕΣ υπαχθέντες στην ασφάλιση 1.1.1983-31.12.1992 (πλήρης σύνταξη = χωρίς μείωση)

Έτος	Έτη ασφάλισης	Όριο ηλικίας
2010	35	58
2011	36	58
2012	37	59
2013	38	60
2014	39	60
2015	40	60

ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ:

Σύμφωνα με την **παρ. 8** του ίδιου άρθρου, κατά το μεταβατικό διάστημα σταδιακής αύξησης του ορίου ηλικίας και του χρόνου ασφάλισης, ήτοι κατά τα έτη 2011-2014, ο/η ασφαλισμένος/η δικαιούται σύνταξης με τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας και του χρόνου ασφάλισης που ισχύουν κατά το έτος συμπλήρωσης των 35 ετών ασφάλισης.

Παράδειγμα: Έστω ασφαλισμένος που το έτος 2012 είναι 58 ετών και το ίδιο έτος συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης. Θα πάρει σύνταξη όταν συμπληρώσει το όριο ηλικίας και το χρόνο ασφάλισης που απαιτούνται το 2012 (έτος συμπλήρωσης των 35 ετών ασφάλισης), ήτοι, όταν συμπληρώσει 37 έτη ασφάλισης και το 59ο έτος της ηλικίας.

Αν δεν υπήρχε η πρόβλεψη αυτή, ο συγκεκριμένος ασφαλισμένος θα έπρεπε να συμπληρώσει 40 έτη ασφάλισης και το 60ό έτος της ηλικίας.

Θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα έχουν και οι ασφαλισμένοι που μέχρι 1.12.2010 συμπληρώνουν το χρόνο ασφάλισης (δηλαδή στην προκείμενη περίπτωση τα 35 έτη) με προσμέτρηση χρόνων που προβλέπονται στο άρθρο 40 του Ν.2084/1992, εφόσον η σχετική αίτηση αναγνώρισης υποβληθεί μέχρι 31.12.2013. Οι ασφαλισμένοι αυτοί **συνταξιοδοτούνται με το όριο ηλικίας που ισχύει κατά το έτος 2010** (παρ.18 του άρθρου 10 .

Παράδειγμα: Ασφαλισμένος που το έτος 2010 έχει 34 χρόνια ασφάλισης και το 2012 υποβάλλει αίτηση αναγνώρισης ακόμη 1 έτους από στρατιωτική υπηρεσία. Θα συνταξιοδοτηθεί όταν συμπληρώσει την ηλικία που προβλέπεται το έτος 2010, δηλαδή στο 58ο έτος της ηλικίας του. Από τη διατύπωση της διάταξης προκύπτει ότι από αυτήν δεν θίγονται οι ασφαλισμένοι των Ειδικών Ταμείων, που υπήχθησαν στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης **μέχρι 31.12.1982**. Γι' αυτούς εξακολουθεί να ισχύει το πρώτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν.3029/2002 και θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και ανεξαρτήτως πότε θα συμπληρώσουν τα 35 έτη ασφάλισης.

Σημειώνεται, επιπλέον, ότι για συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται μέχρι 31.12.2010 από ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων που

έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την ανωτέρω ημερομηνία και συνταξιοδοτικές μεταβολές που επιφέρει ο νόμος αυτός δεν επηρεάζει τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ούτε τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους (παρ. 7 άρθρου μόνου του Ν.3847/2010 – ΦΕΚ 67/Α’).

Παράγραφος 10: Με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής οι ασφαλισμένοι **μετά την 1.1.1993** σε οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, πλην ΟΓΑ, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση **40 ετών ασφάλισης και του 60ού έτους** της ηλικίας τους, συμπεριλαμβανομένου για τη συμπλήρωση του χρόνου αυτού και του χρόνου ασφάλισης σε οποιονδήποτε ομοειδή φορέα. Έτσι, νέος ασφαλισμένος (δηλαδή υπαχθείς στην ασφάλιση από 1.1.1993 και εφεξής) π.χ. στο (πρώην) ΤΑΠ-ΟΤΕ μπορεί να συνυπολογίσει για τη συμπλήρωση των 40 ετών χρόνο σε οποιονδήποτε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης μισθωτών (π.χ. χρόνο ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ). Επιπλέον, όσοι ασφαλισμένοι από **1.1.1983-31.12.1992** στα (πρώην) Ειδικά Ταμεία συμπληρώνουν μέχρι 31.12.2010 **37 έτη** υποχρεωτικής ασφάλισης, όπως αυτή ορίζεται από το άρθρο 2 παρ. 2 του Ν.3029/2002, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης **ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας. Η δυνατότητα αυτή καταργείται από 1.1.2011.**

(www.prosvasis.com/gr/publica)

Εκτός από την πλήρη σύνταξη, ο εργαζόμενος έχει το δικαίωμα να σταματήσει να εργάζεται νωρίτερα από το προβλεπόμενο, με μειωμένη σύνταξη, φυσικά υπό προϋποθέσεις. Πρώτη προϋπόθεση είναι ο άνδρας να είναι 60 χρονών και η γυναίκα 55 χρονών και να έχουν δουλέψει 4500 μέρες. Το ίδιο ισχύει ακόμα και αν έχουν πραγματοποιηθεί 10.000 ημέρες ασφάλισης. Δεύτερη προϋπόθεση για τον υποψήφιο εργαζόμενο που επιθυμεί να συνταξιοδοτηθεί πρόωρα είναι να έχει πραγματοποιήσει την τελευταία πενταετία 1000 ημέρες ασφάλισης ανά έτος, πριν από την υποβολή της αίτησης. Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι η μείωση ανέρχεται σε 1/200 για κάθε μήνα που λείπει, μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας που απαιτείται για πλήρη

σύνταξη. Όλα τα παραπάνω ισχύουν για τους ασφαλισμένους πριν την 01/01/1993¹⁴.

Σημειώνεται ότι για συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται μέχρι 31.12.2010 από ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων που έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την ανωτέρω ημερομηνία και συνταξιοδοτικές μεταβολές που επιφέρει ο νόμος αυτός δεν επηρεάζει τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ούτε τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους (παρ. 7 άρθρου μόνου του Ν.3847/2010 – ΦΕΚ 67/Α’).

Παράγραφος 15: Με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής το όριο ηλικίας των 60 ετών ή μικρότερο αυτού που προβλέπεται από γενικές ή καταστατικές διατάξεις για την πλήρη συνταξιοδότηση λόγω γήρατος ασφαλισμένων των φορέων κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, αυξάνεται κατά 1 έτος κάθε χρόνο από 1.1.2011 και μέχρι τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας με την επιφύλαξη -μεταξύ άλλων- ειδικών διατάξεων για εργαζόμενους σε ΒΑΕ. Επιπλέον, όπου προβλέπεται χορήγηση μειωμένης σύνταξης σε γυναίκες ασφαλισμένες σε όριο ηλικίας μικρότερο του 60ού, το όριο αυτό αυξάνεται κατά 1 έτος από 1.1.2011 και για κάθε επόμενο έτος μέχρι τη συμπλήρωση του 60ού. Από τη διατύπωση της διάταξης, αυτή αφορά όλους τους ασφαλισμένους ανεξαρτήτως χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση και εφόσον βέβαια δεν θεμελιώνουν δικαίωμα μέχρι 31.12.2010 (εξαιρούνται βέβαια από τη διάταξη οι εργαζόμενοι – υπαγόμενοι σε ΒΑΕ).

Παρατίθενται πίνακες

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Α. Πλήρης σύνταξη = χωρίς μείωση (υπαγωγή στην ασφάλιση μέχρι 31.12.1992 που δεν θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010)

¹⁴ Προβόπουλος Γ. «Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ», Επίκαιρα θέματα, Αθήνα 2007

Έτος	Έτη ασφάλισης	Όριο ηλικίας
2010	15	60
2011	15	61
2012	15	62
2013	15	63
2014	15	64
2015	15	65

B. (Υπαγωγή στην ασφάλιση **μέχρι 31.12.1992** που δεν θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010)

Έτος	Έτη ασφάλισης	Πλήρης	Μειωμένη (γυναίκες)
2010	25	60	55
2011	25	61	56
2012	25	62	57
2013	25	63	58
2014	25	64	59
2015	25	65	60

Σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 15 του ίδιου άρθρου, κατά το μεταβατικό διάστημα σταδιακής αύξησης του ορίου ηλικίας της παραγράφου αυτής, ήτοι κατά τα έτη 2011-2014, οι ασφαλισμένες δικαιούνται σύνταξης στο όριο ηλικίας όπως διαμορφώνεται κατά το έτος συμπλήρωσης του προβλεπόμενου, κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, ορίου ηλικίας για πλήρη ή μειωμένη σύνταξη.

Παράδειγμα: Έστω ασφαλισμένη που το έτος 2013 συμπληρώνει το 60ό έτος της ηλικίας της. Κατοχυρώνει ως όριο ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης το όριο ηλικίας που απαιτείται το 2013 για πλήρη συνταξιοδότηση, ήτοι το 63ο.

Αν δεν υπήρχε η πρόβλεψη αυτή, η συγκεκριμένη ασφαλισμένη θα δικαιούτο πλήρη σύνταξη στο 65ο έτος της ηλικίας της.

Για τις μητέρες με ανήλικα παιδιά μπορούν να βγουν σε σύνταξη στα 55 τους χρόνια εάν έχουν συμπληρώσει 5.500 μέρες ασφάλισης. Αυτό ισχύει μόνο για τις μητέρες που έχουν ασφαλιστεί πριν το 1993. Εάν επιθυμούν να συνταξιοδοτηθούν νωρίτερα έχουν τη δυνατότητα να βγουν στα 50 τους έτη, με τη διαφορά ότι θα λάβουν μειωμένη σύνταξη κατά 1/200 για κάθε μήνα που λείπει μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας που απαιτείται για πλήρη

σύνταξη. Οι μητέρες που δικαιούνται τα παραπάνω θα πρέπει να μην εισπράττουν σύνταξη από το Δημόσιο ή από άλλο κύριο ασφαλιστικό φορέα και το παιδί τους να είναι κάτω των 18 ετών ή άλλο παιδί ανεξαρτήτου ηλικίας που δεν είναι σε θέση να εργαστεί¹⁵.

ΜΗΤΕΡΕΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ

Υπαγωγή στην ασφάλιση 1.1.1983- 1.12.1992

Έτος	Έτη ασφάλισης	Πλήρης	Μειωμένη
2010	25	50	
2011	25	52	50
2012	25	55	53
2013	25	65	60

Σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο της παρ. 17ε, στις ανωτέρω περιπτώσεις σταδιακής αύξησης του ορίου ηλικίας, ήτοι κατά τα έτη 2011-2012, η ασφαλισμένη μητέρα ανήλικων παιδιών ακολουθεί το όριο ηλικίας όπως διαμορφώνεται σύμφωνα με τον ανωτέρω πίνακα και ισχύει κατά τη συμπλήρωση του απαιτούμενου συντάξιμου χρόνου, εφόσον συντρέχει και η ανηλικότητα του παιδιού.

Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και στους χήρους πατέρες ανήλικων παιδιών.

Για τους χήρους πατέρες ανάπηρων παιδιών έχουν εφαρμογή οι αντίστοιχες διατάξεις που ισχύουν για τις μητέρες ανίκανων για κάθε βιοποριστική εργασία παιδιών.

Παράδειγμα: Μητέρα που το 2012 συμπληρώνει 25 έτη υπηρεσίας, είναι 52 ετών και έχει ανήλικο παιδί. Θα πάρει πλήρη σύνταξη όταν συμπληρώσει το όριο ηλικίας που απαιτείται για πλήρη συνταξιοδότηση μητέρων το έτος 2012, δηλαδή όταν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας. Αν δεν υπήρχε η πρόβλεψη αυτή, η συγκεκριμένη μητέρα θα έπαιρνε πλήρη σύνταξη στο 65ο έτος της ηλικίας.

Θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα έχουν και οι ασφαλισμένοι/ες που μέχρι 31.12.2010 συμπληρώνουν το χρόνο ασφάλισης με προσμέτρηση χρόνων που προβλέπονται στο άρθρο 40 του Ν.2084/1992, εφόσον η σχετική αίτηση αναγνώρισης υποβληθεί μέχρι 31.12.2013 (παρ. 18 του άρθρου 10). Οι ασφαλισμένοι αυτοί **συνταξιοδοτούνται με το όριο ηλικίας που ισχύει κατά το έτος 2010** (παρ. 18 του

¹⁵ Σολωμός Γ. «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

άρθρου 10).

Παράδειγμα: Μητέρα ασφαλισμένη που το έτος 2010 έχει 24 έτη ασφάλισης και το 2011 υποβάλει αίτηση αναγνώρισης 1 έτους κατά το οποίο έλαβε σύνταξη λόγω αναπηρίας (παρατήρηση: το χρονικό διάστημα κατά το οποίο έλαβε σύνταξη αναπηρίας πρέπει να έχει διανυθεί μέχρι 31.12.2010). Θα συνταξιοδοτηθεί με πλήρη σύνταξη όταν συμπληρώσει την ηλικία που προβλέπεται το έτος 2010, δηλαδή στο 50ό έτος της ηλικίας της.

Παράγραφοι 17ε και 17στ: Με τις διατάξεις των περιπτώσεων αυτών ορίζεται ότι το όριο ηλικίας που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση μητέρων με ανήλικα τέκνα – ασφαλισμένων σε οποιονδήποτε φορέα κύρια ασφάλισης **από 1.1.1993 και εφεξής** ανακαθορίζεται ως εμφανίζεται στον κατωτέρω πίνακα, καταργουμένων των διατάξεων της παρ. 7 του άρθρου 24 του Ν.2084/1992 και της περ. β' της παρ. 7 του άρθρου 144 του Ν.3655/2008.

ΜΗΤΕΡΕΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ

Υπαχθείσες στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα από 1.1.1993 και μετά

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	Πλήρης	Μειωμένη
2010	20	55	50
2011	20	55	50
2012	20	55	50
2013	20	65	60

Γενική Παρατήρηση

- Οι προβλέψεις για τις μητέρες ανηλίκων εφαρμόζονται και στους χήρους πατέρες ανηλίκων παιδιών.
- Για τους χήρους πατέρες ανάπηρων παιδιών εφαρμόζονται οι προβλέψεις που ισχύουν για τις μητέρες ανάπηρων για κάθε βιοποριστική εργασία παιδιών.

Παράγραφος 17ζ: Με τις διατάξεις της περίπτωσης αυτής ανακαθορίζεται το όριο ηλικίας που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση γυναικών ασφαλισμένων μέχρι **31.12.1992** των φορέων και κλάδων που εντάχθηκαν στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ με τα άρθρα 1 και 3 του Ν.3655/2008 καθώς και των γυναικών – ασφαλισμένων των ενταχθέντων στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Κλάδων Σύνταξης του ΤΑΠ-ΙΛΤ, ΤΣΠ-ΑΤΕ και ΤΣΕΑΠΓΣΟ, οι οποίες έχουν τρία (3) τουλάχιστον παιδιά και ανδρών ασφαλισμένων ομοίως, οι οποίοι έχουν τρία (3) τουλάχιστον παιδιά και είναι χήροι ή διαζευγμένοι και οι τελευταίοι έχουν την επιμέλεια των ανηλίκων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση.

Παρατίθεται πίνακας:

ΓΥΝΑΙΚΕΣ με 3 (τουλάχιστον) παιδιά – ΑΝΔΡΕΣ με 3 (τουλάχιστον) παιδιά που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανηλίκων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση (ασφαλισμένοι – ασφαλισμένες μέχρι 31.12.1992)

Έτος	Έτη ασφάλισης	Όριο ηλικίας
2010	20	ΑΟΗ
2011	20	52
2012	20	55
2013	20	65
2014	20	65
2015	20	65

Σημειώνεται ότι για συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται μέχρι **31.12.2010** από ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων που έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την ανωτέρω ημερομηνία και συνταξιοδοτικές μεταβολές που επιφέρει ο νόμος αυτός δεν επηρεάζει τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ούτε τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους (παρ. 7 άρθρου μόνου του Ν.3847/2010 – ΦΕΚ 67/Α’).

Θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα έχουν και οι ασφαλισμένοι/ες που μέχρι 31.12.2010 συμπληρώνουν το χρόνο ασφάλισης με προσμέτρηση χρόνων που προβλέπονται στο άρθρο 40 του Ν.2084/1992, εφόσον η σχετική αίτηση αναγνώρισης υποβληθεί μέχρι 31.12.2013 (παρ. 18 του άρθρου 10).

Παράγραφος 20: Με τη διάταξη της παραγράφου αυτής δίνεται η δυνατότητα στους εργαζόμενους του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός έχει οριοθετηθεί με τις διατάξεις του Ν.1256/1982, να παραμείνουν στην υπηρεσία τους, μετά από αίτηση τους που γίνεται υποχρεωτικά αποδεκτή από τον εργοδότη (σε αντίθεση με την παρ. 4 του άρθρου 147 του Ν.3655/2008 που έθετε ως προϋπόθεση παραμονής την αποδοχή της αίτησης από τον εργοδότη) ανεξάρτητα από την ύπαρξη διατάξεων σε Κανονισμούς Εργασίας ή σε Επιχειρησιακές Σ.Σ.Ε. που προβλέπουν αυτοδίκαιη και υποχρεωτική αποχώρηση με τη συμπλήρωση είτε του οριζόμενου σε αυτές χρόνου υπηρεσίας και ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, είτε του ορίου ηλικίας που προβλέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις για συνταξιοδότηση λόγω γήρατος. Το χρονικό διάστημα παραμονής δεν μπορεί να υπερβεί τα 3 έτη, **εκτός και αν** με τα 3 αυτά επιπλέον έτη παραμονής **δεν θεμελιώνει** ο εργαζόμενος δικαίωμα για συνταξιοδότηση με πλήρη σύνταξη. Ως επιχειρήσεις που υπάγονται στη διάταξη αυτή αναφέρονται ενδεικτικά η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, η Τράπεζα της Ελλάδος, η Εθνική Τράπεζα, η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (ΕΤΒΑ) και η Εμπορική Τράπεζα. (www.prosvasis.com/gr/publica)

Σε ότι αφορά τους νέους ασφαλισμένους δηλαδή αυτοί που προσλήφθηκαν για πρώτη φορά μετά την 01/01/1993, μπορούν να πάρουν σύνταξη στα 65 τους χρόνια. Είναι φανερό ότι σε σχέση με τους εργαζόμενους πριν το 1993, οι συγκεκριμένοι είναι φανερά αδικημένοι. Εάν θέλουν να πάρουν μειωμένη

σύνταξη μπορούν να σταματήσουν στα 60 τους, αλλά με ποσοστό μείωσης 6% για κάθε χρόνο¹⁶.

Σε αυτή την παράγραφο θα αναλύσουμε τα κριτήρια που ισχύουν για τους ασφαλισμένους στον ΟΑΕΕ. Θα ξεκινήσουμε απ' αυτούς που προέρχονται από τη συγχώνευση με το ΤΕΒΕ, αναφερόμενοι πάντα σε παλαιούς ασφαλισμένους δηλαδή πριν την 01/01/1993. Για τους άνδρες και για τις γυναίκες που έχουν 11.5 χρόνια ασφάλισης μόνο στον οργανισμό, με όριο ηλικίας τα 65 χρόνια όπου και ισχύει μέχρι το τέλος του 2009. Τονίζουμε ότι τα παραπάνω ισχύουν για τους εργαζόμενους που έχουν αποκλειστικά χρόνο υποχρεωτικής ασφάλισης σε φορείς αυτοτελώς απασχολούμενων, εφόσον δεν συνταξιοδοτούνται και δεν δικαιούνται να τους καταβληθεί σύνταξη από άλλον ασφαλιστικό φορέα ή το Δημόσιο.

Δικαίωμα σύνταξης έχουν και οι εργαζόμενοι που έχουν κλείσει την δεκαπενταετία στον οργανισμό και είναι 65 ετών χωρίς να υπάρχει περιορισμός μέχρι τότε θα είναι σε ισχύ ο συγκεκριμένος κανονισμός. Συνεχίζουμε με την κατηγορία των ασφαλισμένων που έχουν 35 χρόνια ασφάλισης και μπορούν να συνταξιοδοτηθούν στα 60 τους χρόνια. Τέλος, έχουμε τους εργαζομένους με 37 χρόνια ασφάλισης, εφόσον πάλι πρόκειται για χρόνο υποχρεωτικής ασφάλισης σε φορείς αυτοτελώς απασχολούμενων και δεν υπάρχει όριο ηλικίας.

¹⁶ Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, «Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός», Αθήνα 1998

Με άλλα λόγια μπορούν να συνταξιοδοτηθούν οποτεδήποτε εφόσον φυσικά πληρούν τα παραπάνω κριτήρια. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το ΤΕΒΕ δεν χορηγεί μειωμένη σύνταξη με μικρότερο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης στους παλαιούς ασφαλισμένους, όπως ισχύει και στην περίπτωση του ΙΚΑ, επίσης δεν παρέχει πρόωγη σύνταξη σε μητέρες που έχουν ανήλικα παιδιά¹⁷.

Συνεχίζουμε την παράθεση των κριτηρίων για σύνταξη γήρατος, με τους ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ που προέρχονται από το Ταμείο Συντάξεων Αυτοκινητιστών (Τ.Σ.Α.). Ισχύει ακριβώς το ίδιο με τους ασφαλισμένους του ΤΕΒΕ για τους άνδρες και για τις γυναίκες που έχουν 11.5 χρόνια ασφάλισης στον οργανισμό και μόνο, με όριο ηλικίας τα 65 χρόνια όπως και στις περιπτώσεις τις δεκαπενταετίας και τις τριακονταεπταετίας. Αυτό που διαφοροποιείται είναι ότι οι άνδρες με 35 χρόνια ασφάλιση, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν στα 60 τους χρόνια ενώ αντίστοιχα οι γυναίκες μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με το ίδιο όριο ηλικίας αλλά με δέκα χρόνια λιγότερα ασφάλισης, δηλαδή με 25.

Για το Ταμείο Εμπόρων (Τ.Α.Ε) που ανήκει και αυτό στον ΟΑΕΕ, ισχύουν ακριβώς τα ίδια δεδομένα με τους ασφαλισμένους του ΤΕΒΕ, σε ό,τι αφορά τη σύνταξη γήρατος.

¹⁷ Νεκτάριος Μ., «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Financial Forum, 1996

Σε ό,τι αφορά τους νέους ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ, δηλαδή αυτών που έχουν ασφαλιστεί μετά την 01/01/1993, υπάρχουν ενιαίες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης σε όλα τα Ασφαλιστικά Ταμεία. Πλήρη σύνταξη δικαιούνται οι άνδρες και οι γυναίκες, ηλικίας 65 ετών με 15 χρόνια ασφάλισης. Η μητέρα με ανήλικα τέκνα καθώς και η μητέρα με ανάπηρα τέκνα, δικαιούται σύνταξη στα 55, έχοντας 20 χρόνια ασφάλισης. Για τις μητέρες που έχουν τρία παιδιά και πάνω, υπάρχουν δυο κατηγορίες κριτηρίων, δηλαδή έως 31/12/2012 οι μητέρες με τρία παιδιά συνταξιοδοτούνται στα 56 τους χρόνια, με τέσσερα παιδιά στα 53 και με πέντε παιδιά και άνω στα 50. Όλες πρέπει να έχουν κλείσει 20 χρόνια ασφάλισης στον ΟΑΕΕ. Από 01/01/2013 τα όρια ηλικίας αυξάνονται και γίνονται 59, 57 & 55 αντίστοιχα¹⁸.

Σε ό,τι αφορά την μειωμένη σύνταξη, ισχύει γενικά ότι οι άνδρες και οι γυναίκες με 15 χρόνια ασφάλισης μπορούν να πάρουν σύνταξη στα 60 τους χρόνια. Η μητέρα με ανήλικα τέκνα μπορεί να συνταξιοδοτηθεί αν και εφόσον έχει συμπληρώσει 20 χρόνια ασφάλισης στα 51 της χρόνια από 01/01/2009. Το όριο ηλικίας αυτό προσαυξάνεται κατά ένα έτος μέχρι 01/01/2012. Η μητέρα με ανάπηρο παιδί, μπορεί να πάρει μειωμένη σύνταξη στα 50 της με 20 χρόνια ασφάλισης¹⁹.

¹⁸ Προβόπουλος Γ., «*Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ*», Επίκαιρα θέματα, Αθήνα 2007

¹⁹ Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, «*Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*», Αθήνα 1998

1.3 Χρηματοδότηση της Κοινωνικής Ασφάλισης

Θα πρέπει να σημειωθεί πως η χρηματοδότηση του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης περιλαμβάνει συγκεκριμένους και διαφορετικούς μηχανισμούς για τους δύο πυλώνες²⁰. Έτσι ο πρώτος πυλώνας του δημόσιου συστήματος ασφάλισης στηρίζεται ουσιαστικά και κατά βάση σε ένα τριμερές μοντέλο χρηματοδότησης δηλαδή κράτος, εργοδότες και εργαζόμενοι, ενώ ο δεύτερος πυλώνας των επαγγελματικών ταμείων χρηματοδοτείται από τις εισφορές των εργοδοτών και των εργαζομένων αντίστοιχα. Οι φορείς και οι παροχές του πρώτου πυλώνα χρηματοδοτούνται από σύνθετους μηχανισμούς που περιλαμβάνουν τα εξής :

- *εισφορές εργαζομένων*
- *εισφορές εργοδοτών*
- *τακτική συμμετοχή του κρατικού προϋπολογισμού*
- *κοινωνικούς πόρους (έμμεσοι φόροι)*
- *έκτακτη κρατική επιχορήγηση*
- *πόρους από την αξιοποίηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης*

Οι δαπάνες για την ανάπτυξη του πρώτου πυλώνα ασφάλισης αντιστοιχούν στη βασική κοινωνική δαπάνη του ελληνικού μοντέλου κοινωνικής

²⁰ Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

προστασίας. Η εξέλιξή τους χαρακτηρίζεται από ραγδαία αύξηση κατά τη διάρκεια της περιόδου 1970-2000 και όπου εκεί αρχίζουν να εξελίσσονται οι μεγάλες αλλαγές στο ασφαλιστικό και οι οποίες συντελούνται σε δυναμικό βαθμό στις μέρες μας.

Μία επιπλέον διάσταση των ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων, η οποία αναμένεται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης, είναι ο τεράστιος όγκος των συσσωρευμένων κεφαλαίων, που συγκροτούν τα αποθεματικά των κρατικών συνταξιοδοτικών ταμείων τα οποία λειτουργούν με πλήρη κεφαλαιοποίηση κεφάλαια αυτά είναι οι κύριοι αιμοδότες των χρηματοοικονομικών ροών της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, χρηματοδοτούν σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη του υπόλοιπου πλανήτη, και με τον επαναπατρισμό των κερδών θα χρηματοδοτηθούν οι συντάξεις των ασφαλισμένων των αναπτυγμένων χωρών. **Στον πίνακα που ακολουθεί περιγράφονται οι συνολικές ασφαλιστικές εισφορές Ευρωπαϊκών Συστημάτων Συντάξεων του έτους 2005 .(Δις. Ευρώ) .**

	1ος Πυλώνας	2ος Πυλώνας	3ος Πυλώνας	Σύνολο
Κρατικά συστήματα και Μη -Ασφαλιστές και διαχειριστές	834	120	14	967
Διαχείριση από Ασφαλιστικές Επιχειρήσεις	8	105	138	251
Σύνολα	841	225	152	1218
Ποσοστά	69,00%	18,00%	13,00%	100,00%

Οι εισφορές λοιπόν για την κοινωνική ασφάλιση, αναφέρονται ως ακολούθως²¹:

1.3.1 Οι εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών

Υπάρχουν διαφορετικά συστήματα χρηματοδότησης ανάλογα με τις επαγγελματικές κατηγορίες των ασφαλισμένων. Οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα καλύπτονται από ένα τριμερές σύστημα χρηματοδότησης που στηρίζεται στο αναδιανεμητικό μοντέλο και θεσμοθετήθηκε το 1992. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, οι βασικές παροχές καλύπτονται από εισφορές επί των μισθών των εργαζομένων, που έχουν διαμορφωθεί για τους ασφαλισμένους μετά την 1.1.1993 ως εξής: *Εισφορές για τις παροχές του ΙΚΑ*

	<i>Εργαζόμενοι</i>	<i>Εργοδότες</i>	<i>Κράτος</i>
<i>Κύρια σύνταξη</i>	0,07 €	0,13 €	0,10 €
<i>Ασθένεια</i>	0,03 €	0,05 €	0,04 €
<i>Επικουρική σύνταξη</i>	0,03 €	0,03 €	0,00 €

Από το έτος 2000 βέβαια θεσμοθετήθηκε η μείωση κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες της εργοδοτικής εισφοράς για τον κλάδο κύριας σύνταξης του ΙΚΑ για

²¹ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης Αθήνα, 2006

τους πλήρως απασχολούμενους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- *οι εργαζόμενοι αμείβονται με μηνιαίο μισθό ή ημερομίσθιο*
- *δεν είναι συνταξιούχοι*
- *οι μηνιαίες αποδοχές τους δεν υπερβαίνουν τα 587 ευρώ.*

Επίσης, ευνοϊκό καθεστώς απαλλαγής από τις εργοδοτικές εισφορές του κλάδου της κύριας σύνταξης του ΙΚΑ υιοθετήθηκε το έτος 2000 για τους απασχολούμενους μισθωτούς, με καθεστώς πλήρους απασχόλησης, σε οποιονδήποτε εργοδότη με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, που ασφαλίζονται στο ΙΚΑ για τον κλάδο σύνταξης από παροχή εξαρτημένης εργασίας και αμείβονται με τον εκάστοτε προβλεπόμενο κατώτατο μισθό ή ημερομίσθιο της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας²². Οι εργοδότες κατά την καταβολή των αποδοχών στους εργαζομένους αυτούς δεν παρακρατούν υπέρ του ΙΚΑ την εισφορά κλάδου κύριας σύνταξης. Η εργοδοτική εισφορά καλύπτεται πλήρως από τον κρατικό προϋπολογισμό μέσω του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Οι ελεύθεροι και ανεξάρτητοι επαγγελματίες καλύπτονται από ένα διμερές σύστημα χρηματοδότησης, σύμφωνα με το οποίο οι ασφαλισμένοι καταβάλλουν εισφορές σε ποσοστό 20% και το κράτος σε ποσοστό 10%. Η κρατική συμμετοχή

²² Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

υπολογίζεται σύμφωνα με έναν ειδικό τύπο και αναπροσαρμόζεται ανάλογα με την αύξηση του ύψους των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων. Οι αγρότες καλύπτονται επίσης από ένα διμερές σύστημα χρηματοδότησης που στηρίζεται στις ατομικές εισφορές των εργαζομένων και την κρατική εισφορά²³:

- *οι συντάξεις χρηματοδοτούνται από τις μηνιαίες εισφορές των ασφαλισμένων που ορίζονται σε ποσοστό 7% επί των ποσών των επτά διαφορετικών ασφαλιστικών κατηγοριών και από την κρατική εισφορά που ορίζεται σε ποσοστό 14% αντίστοιχα*
- *οι παροχές ασθένειας χρηματοδοτούνται από τις μηνιαίες εισφορές των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων (που ορίζονται σε ποσοστό 1,5% επί των ποσών των επτά διαφορετικών ασφαλιστικών κατηγοριών), καθώς και από την κρατική επιχορήγηση.*

Οι δημόσιοι υπάλληλοι που διορίστηκαν μετά το έτος 1992 καταβάλλουν επίσης εισφορές για την κάλυψη των βασικών κινδύνων:

- *ποσοστό 2,55% για την κάλυψη της μητρότητας και της ασθένειας*
- *ποσοστό 6,67% για την κύρια σύνταξη*
- *ποσοστό 5% για την επικουρική σύνταξη.*

Οι συνταξιούχοι όλων των φορέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης, εκτός από τον ΟΓΑ και το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο, υπόκεινται επίσης σε

²³ Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

ειδική εισφορά, που παρακρατείται από τις καταβαλλόμενες συντάξεις. Το ύψος της εισφοράς Η συμμετοχή του κρατικού προϋπολογισμού στη χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης θεσμοθετήθηκε ουσιαστικά το έτος 1992, οπότε και προβλέφθηκε νομοθετικά ότι το κράτος χρηματοδοτεί τις παροχές τόσο των μισθωτών όσο και των αυτοαπασχολούμενων. Η κρατική συμμετοχή επεκτάθηκε και στην κάλυψη των αγροτών και των δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίοι λαμβάνουν ασφαλιστικές παροχές που συγχρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό²⁴.

Η συμμετοχή του προϋπολογισμού στη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης κατοχυρώθηκε πανηγυρικά το έτος 2002 ως αποτέλεσμα του διαλόγου μεταξύ της Κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Υιοθετήθηκε νομοθετική δέσμευση για την κρατική συμμετοχή στη χρηματοδότηση του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Ενιαίου Ταμείου Μισθωτών (Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ.) κατά τη χρονική περίοδο από το έτος 2003 μέχρι το έτος 2032 –σε εντελώς υποθετικό βαθμό αφού με το νέο ασφαλιστικό –εργασιακό νομοσχέδιο που αναμένεται να ψηφιστεί όλα αυτά δεν θα ισχύουν- ως εξής:

- ***Κατά την περίοδο από το έτος 2003 μέχρι το έτος 2008 το Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ. χρηματοδοτείται κατά έτος με κυμαινόμενα ποσά, τα οποία,***

²⁴ Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

κατά μέσο όρο, αντιστοιχούν σε ποσοστό 1% του ετήσιου Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.).

- *Κατά την περίοδο από το έτος 2009 μέχρι το έτος 2032 το Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ. χρηματοδοτείται κατά έτος με ποσό ίσο προς το 1% του Α.Ε.Π.*

Η χρηματοδότηση θα καλυφθεί από ρευστά διαθέσιμα ίσα προς το ποσό που απαιτείται για τη χρηματοδότηση των αναλογιστικών ελλειμμάτων εκάστου τρέχοντος και επομένου έτους και από ειδικά ομόλογα μακράς διάρκειας, μη ρευστοποιήσιμα προ της λήξεως, για τη διασφάλιση της απαιτούμενης μελλοντικής χρηματοδότησης.

Ρητώς μάλιστα προβλέπεται ότι εάν ενταχθούν σταδιακώς στο Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ. και άλλα Ταμεία, το κράτος αναλαμβάνει την κάλυψη των ελλειμμάτων των Ταμείων αυτών. Επίσης αναπροσαρμόζει τη χρηματοδότηση σε επίπεδα που θα αποτρέπουν πρόσθετες επιβαρύνσεις του Ι.Κ.Α.²⁵

Τα επιπλέον ποσά χρηματοδότησης υπολογίζονται μόνο κατά την έκταση που οφείλονται σε δυσμενέστερες εξελίξεις των γενικότερων οικονομικών δεδομένων. Δεν καλύπτονται επιπλέον ελλείμματα που δημιουργούνται από αποφάσεις του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ, οι οποίες κινούνται εκτός των ορίων της

²⁵ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

προγραμματισμένης αύξησης των συντάξεων ή επιτρέπουν τη διεύρυνση των συνταξιοδοτικών παροχών σε μη προβλεπόμενες κατηγορίες από αυτές που έχουν ληφθεί υπόψη κατά τον εκάστοτε προγραμματισμό της χρηματοδότησης. Οι κοινωνικοί πόροι είναι ειδικοί έμμεσοι φόροι που επιβάλλονται σε συγκεκριμένες συναλλαγές. Η αξιοποίησή τους για τη χρηματοδότηση των ασφαλιστικών οργανισμών δικαιολογείται από την αδυναμία ορισμένων κοινωνικών ομάδων να εξασφαλίσουν με τις εισφορές τους ένα αξιοπρεπές επίπεδο ασφαλιστικής προστασίας.

Η επιβολή και κατανομή των κοινωνικών πόρων αποτελεί την περίοδο αυτή αντικείμενο ιδιαίτερης επεξεργασίας στο πλαίσιο της συνολικής μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Και τούτο διότι η προσφυγή στη χρήση κοινωνικών πόρων (που επιβάλλονται με νομοθετικές ρυθμίσεις) αξιολογείται πλέον όχι μόνο με κριτήρια κοινωνικής αποτελεσματικότητας αλλά και υπό το πρίσμα των διατάξεων του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου περί έμμεσων φόρων.

Ήδη, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έκρινε (Απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαρτίου 2002 στην υπόθεση C-426/98 □ Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας) ότι η επιβάρυνση των συναλλαγών με έμμεσους φόρους υπέρ της κοινωνικής ασφάλισης στο πλαίσιο του ελληνικού συστήματος αντίκειται στην Κοινοτική Οδηγία περί έμμεσων φόρων επί των συγκεντρώσεων κεφαλαίων, εάν η επιβάρυνση αυτή είναι υπερβολική και εμποδίζει την ίδρυση ή συνένωση επιχειρήσεων. Η Ελληνική Κυβέρνηση επεξεργάζεται πλέον ένα νέο

πλαίσιο επιβολής των κοινωνικών πόρων που θα προσαρμόζεται τόσο στις δεσμεύσεις του κοινοτικού δικαίου όσο και στην αναγκαιότητα χρηματοδοτικής στήριξης του ασφαλιστικού συστήματος. Ήδη, οι εθνικές ρυθμίσεις περί επιβολής κοινωνικών πόρων στο κεφάλαιο των ΑΕ και ΕΠΕ που αποτέλεσαν αντικείμενο ελέγχου από το ΔΕΚ καταργήθηκαν το 2002 (άρθρο 13 παρ. 14 Ν. 3050/2002)²⁶.

1.3.2 Η Αξιοποίηση της Κινητής και Ακίνητης Περιουσίας των Ασφαλιστικών Οργανισμών

Η αξιοποίηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας των ασφαλιστικών οργανισμών αποτέλεσε βασικό αντικείμενο ρυθμίσεων στα τέλη της δεκαετίας του έτους 1990, οι οποίες οδήγησαν τελικά στην υιοθέτηση ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου που κατοχυρώνει την εξασφάλιση των πόρων των ταμείων και βελτιώνει τις δυνατότητες επωφελούς τους αξιοποίησης. Το πλαίσιο που διέπει την αξιοποίηση της περιουσίας των ασφαλιστικών οργανισμών επιτρέπει επενδύσεις που διαφοροποιούνται ανάλογα με τις επιπτώσεις τους και το μέγεθός τους²⁷.

1.3.3 Επενδύσεις ασφαλιστικών φορέων που διενεργούνται Ελεύθερα

²⁶ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

²⁷ Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

Οι ασφαλιστικοί φορείς αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων επιτρέπεται με αποφάσεις των Δ.Σ. τους να επενδύουν τα διαθέσιμά τους ελεύθερα σε τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου, τόσο στην πρωτογενή όσο και στη δευτερογενή αγορά, καθώς και σε ομόλογα Τραπεζών που λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα. Επίσης, οι ασφαλιστικοί φορείς μπορούν να διενεργούν με τους ίδιους όρους είτε επενδύσεις σε τίτλους του ελληνικού Δημοσίου με τη μορφή της αγοράς με σύμφωνο **επαναπόλησης** (πράξεις REPOS) με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση των διαθεσίμων τους βραχυχρονίως είτε αγορές μετοχοποιήσιμων τίτλων (προμέτοχα) του Ελληνικού Δημοσίου.

1.3.4 Επενδύσεις που Διενεργούνται με Προϋποθέσεις και Όρια

Οι ασφαλιστικοί φορείς επιτρέπεται με αποφάσεις των Δ.Σ. τους να επενδύουν και στις παρακάτω κινητές αξίες:

- ***μετοχές και άλλα χρεόγραφα εταιρειών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ)***
- ***μετοχές εταιρειών που διατίθενται σε δημόσια εγγραφή για να εισαχθούν στο ΧΑΑ***
- ***μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων τα οποία επενδύουν το ενεργητικό τους σε τίτλους σταθερού εισοδήματος και μετοχές εισηγμένες στο ΧΑΑ***
- ***μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων ακίνητης περιουσίας***
- ***συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αξιών***

- *σε άλλες κινητές αξίες, εφόσον αυτό προβλέπεται από σχετική διάταξη νόμου ή Κανονιστική Πράξη (μετοχές εταιρειών που ιδιωτικοποιούνται κ.λ.π.)*
- *σε ακίνητα, μέχρι ποσοστού 23% των ποσών που προκύπτουν από το συνυπολογισμό των ακόλουθων στοιχείων του Ενεργητικού τους: των κατατεθειμένων στην τράπεζα της Ελλάδας διαθεσίμων κεφαλαίων καθώς και των κεφαλαίων της ταμειακής διαχείρισης, των επενδύσεων σε τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου με βάση τις τρέχουσες τιμές αυτών, των επενδύσεων σε ακίνητα, με βάση την αντικειμενική τους αξία, των επενδύσεων σε κινητές αξίες, με βάση τις τρέχουσες τιμές, των προϋπολογισθέντων ετήσιων τακτικών εσόδων.*

Το παραπάνω ποσοστό 23% κατανέμεται κατά 40% σε επενδύσεις ακινήτων και κατά 60% σε επενδύσεις κινητών αξιών. Η κατανομή αυτή σε κινητές αξίες και ακίνητα ουσιαστικά ίσχυε μέχρι 31.12.2004. Επενδύσεις σε ακίνητα και κινητές αξίες (πλην Τίτλων του ελληνικού Δημοσίου και Ομολόγων τραπεζών που λειτουργούν στην Ελλάδα), που υπερβαίνουν το ποσοστό 23%, επιτρέπονταν ύστερα από την έκδοση κοινής απόφασης του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας²⁸.

²⁸ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

Οι ασφαλιστικοί φορείς μπορούσαν επίσης να συγκροτούν ίδια ή ομαδικά αμοιβαία κεφάλαια, να συστήνουν Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ), στις οποίες συμμετέχει μία νόμιμα λειτουργούσα στην Ελλάδα τράπεζα, ή να αναθέτουν τη συγκρότηση αμοιβαίων κεφαλαίων σε ήδη λειτουργούσες ΑΕΔΑΚ. Τα στοιχεία στα οποία στηρίζονται οι επενδυτικές επιλογές των διαχειριστών των αμοιβαίων κεφαλαίων και των μελών των οργάνων διοίκησης των ΑΕΔΑΚ των ασφαλιστικών φορέων υπόκεινται σε τακτικό ή περιοδικό έλεγχο από την Ειδική Επιτροπή Ελέγχου και Εποπτείας της Διαχείρισης της Περιουσίας των Ασφαλιστικών Οργανισμών, επιτροπή που λειτουργεί στο πλαίσιο της Τράπεζας της Ελλάδος.

Το πρώτο αμοιβαίο κεφάλαιο ασφαλιστικού οργανισμού ιδρύθηκε το 2002 από το ΙΚΑ, είναι μεικτού τύπου και το ενεργητικό του υπερβαίνει τα 300 εκ. ευρώ. Η πρώτη Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων ιδρύθηκε το 2000 από το ΙΚΑ, τον ΟΓΑ και τον ΟΑΕΕ με τη συμμετοχή της Εθνικής Τράπεζας, ενώ από το έτος 2001 λειτουργεί η Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Ειδικού Κεφαλαίου ΤΑΠ-ΟΤΕ που διαχειρίζεται το Ειδικό Κεφάλαιο του ΤΑΠ-ΟΤΕ και παρέχει υπηρεσίες και συμβουλές χρηματοοικονομικής φύσης για τις επενδύσεις κεφαλαίων του ΤΑΠ-ΟΤΕ και του Ταμείου Αρωγής Προσωπικού ΟΤΕ. Η λειτουργία των φορέων αυτών αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην αξιοποίηση της περιουσίας των ασφαλιστικών οργανισμών αλλά και στην ανάδειξη νέων δυνατοτήτων για την ενίσχυση της ελληνικής κεφαλαιαγοράς μέσω της δραστηριοποίησης θεσμικών επενδυτών.

1.3.5 Η Χρηματοδότηση του Δεύτερου Πυλώνα

Η χρηματοδότηση του δεύτερου πυλώνα που εισάγεται θεσμικά το έτος 2002 μέσω των ρυθμίσεων για τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης καλύπτεται αποκλειστικά από εισφορές των εργοδοτών και των εργαζομένων. Τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης που χορηγούν συνταξιοδοτικές παροχές λειτουργούν μάλιστα με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

Πόροι των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης αποτελούν οι τακτικές και έκτακτες εισφορές των ασφαλισμένων, οι τακτικές και έκτακτες εισφορές των εργοδοτών, οι πρόσοδοι περιουσίας και η απόδοση των κεφαλαίων και αποθεματικών τους. Τα ταμεία υποχρεούνται στη δημιουργία αποθεματικών που καλύπτουν τις υποχρεώσεις οι οποίες αναλαμβάνονται έναντι των ασφαλισμένων και των δικαιούχων παροχών. Επιτρέπεται η αξιοποίηση των αποθεματικών υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις²⁹:

- *ποσοστό μέχρι 10% των τεχνικών αποθεματικών επενδύεται σε ακίνητα*
- *ποσοστό μέχρι 70% των τεχνικών αποθεματικών επενδύεται σε μετοχές και ομολογίες εταιρειών*
- *ποσοστό μέχρι 20% των τεχνικών αποθεματικών τους επενδύεται σε έντοκα γραμμάτια και τραπεζικές καταθέσεις.*

²⁹ Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

Επίσης, επιτρέπεται μέχρι ποσοστού 5% των τεχνικών αποθεματικών του ταμείου η επένδυση σε χρηματοοικονομικά μέσα που εκδίδει η ίδια η επιχείρηση που έχει συστήσει το ταμείο.

1.3.6 Τα Όργανα Ελέγχου των Πηγών Χρηματοδότησης της Κοινωνικής Ασφάλισης

Η αύξηση των δαπανών των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες επικεντρώνονται σε παροχές συντάξεων, αντιμετωπίζεται εκτός των άλλων με τη δημιουργία μηχανισμών που θα επιτρέψουν τόσο την παρακολούθηση όσο και την αύξηση των εσόδων της κοινωνικής ασφάλισης.

1.3.7 Η Ειδική Επιτροπή Ελέγχου και Εποπτείας της Διαχείρισης της Περιουσίας των Ασφαλιστικών Οργανισμών

Η Επιτροπή αυτή συστάθηκε το έτος 1999 και λειτουργεί στο πλαίσιο της Τράπεζας της Ελλάδας με αντικείμενο τον έλεγχο των επενδύσεων που πραγματοποιούν οι ασφαλιστικοί φορείς σε κινητές αξίες και την παροχή των σχετικών εγκρίσεων, τον τακτικό ή περιοδικό έλεγχο των στοιχείων στα οποία στηρίζονται οι επενδυτικές επιλογές των διαχειριστών της περιουσίας των ασφαλιστικών φορέων και τον καθορισμό των κανόνων επενδυτικής συμπεριφοράς για την αξιοποίηση της κινητής περιουσίας των ταμείων³⁰.

³⁰ Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

Η Επιτροπή συνεργάζεται με την Τράπεζα της Ελλάδας, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων και σε περίπτωση διαπίστωσης παραβάσεων μπορεί να εισηγηθεί την επιβολή χρηματικών προστίμων και διοικητικών ποινών στα μέλη των οργάνων διοίκησης των ασφαλιστικών φορέων³¹.

1.3.8 Η Υπηρεσία Ελέγχου Δαπανών Υγείας Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης

Η Υπηρεσία αυτή συστάθηκε το 1999 και λειτουργεί ως ειδική υπηρεσία της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων με αντικείμενο την εποπτεία και το συντονισμό των ενεργειών για τον έλεγχο των δαπανών του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης όλων των ασφαλιστικών φορέων και κλάδων ασθένειας που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η Υπηρεσία παρακολουθεί επίσης τους ελέγχους των ασφαλιστικών οργανισμών για τις παροχές περίθαλψης.

1.3.9 Ο Οργανισμός Περίθαλψης Ασφαλισμένων του Δημοσίου

Ο Οργανισμός ιδρύθηκε το 1999 και άρχισε να λειτουργεί το 2001 ως αυτοτελές νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Αποστολή του είναι η οργάνωση, η παρακολούθηση και ο έλεγχος του συστήματος παροχής υγειονομικής περίθαλψης στους ασφαλισμένους του δημοσίου, η βελτίωση της ποιότητας και

³¹ Ρουπακιώτης Χ. «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

της αποτελεσματικότητας των αντίστοιχων υπηρεσιών, η διαχείριση και ο έλεγχος της χρηματοδότησής τους, καθώς και η ορθολογική αξιοποίηση των πόρων που διατίθενται σχετικά.

1.3.10 Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας

Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας ιδρύθηκε το 1998 και άρχισε να λειτουργεί το 1999 ως υπηρεσία που υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Το έργο του περιλαμβάνει την επίβλεψη και τον έλεγχο της εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας και την έρευνα □ παράλληλα και ανεξάρτητα από τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης □ της ασφαλιστικής κάλυψης των εργαζομένων. Οι σχετικοί έλεγχοι πραγματοποιούνται από τους ειδικούς επιθεωρητές εργασίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

1.4 Επιπτώσεις της Κοινωνικής Ασφάλισης στο Κράτος

Χρόνια τώρα είναι γνωστή σε όλους τους εργαζόμενους της χώρας, η δυσχερής οικονομική κατάσταση των δύο κυριοτέρων ασφαλιστικών της ταμείων. Η σημερινή πραγματικότητα είναι σαφώς χειρότερη, όπως και κάθε νέος χρόνος που θα έρχεται, γιατί καμία μεταρρύθμιση των κυβερνήσεων που κατά καιρούς αναλαμβάνουν τα ηνία αυτής της χώρας, δεν κατάφερε να βελτιώσει ή έστω να εξομαλύνει τα τεράστια ελλείμματα που παρουσιάζουν. Με ένα τόσο τεράστιο έλλειμμα στα ταμεία τους, οι οργανισμοί δυσκολεύονται σε

τομείς όπως η υγεία και η σύνταξη, που αποτελούν για τον άνθρωπο αγαθά υψίστης σημασίας³².

Δεν μπορούν να γίνονται περικοπές σε θέματα όπως στο Εθνικό Σύστημα Εμβολιασμών των μικρών παιδιών και όμως γίνονται. Όπως επίσης δεν δύναται κάποιος να περικόπτει τις συντάξεις που δικαιούται ο κάθε Έλληνας πολίτης που για χρόνια εργάστηκε αδιάκοπα. Για όλους ανεξαιρέτως έρχεται μια ηλικία που δεν μπορείς πια να προσφέρεις και γι' αυτό ακριβώς καταβάλλεται η σύνταξη.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε και για το ύψος των συντάξεων που καταβάλλονται, που κατά γενική ομολογία είναι χαμηλά τα ποσά που δίνονται και αν λάβουμε υπ' όψιν τι ισχύει στις άλλες χώρες της Ευρώπης, οι συντάξεις είναι πενιχρές. Όπως και να είναι ωστόσο, αποτελούν την ελπίδα των ηλικιωμένων ανθρώπων που εξαρτάται στην κυριολεξία η επιβίωση τους απ' αυτήν.

Τα μεγαλύτερα ασφαλιστικά ταμεία της χώρας ΙΚΑ και ΟΑΕΕ, πρέπει να καλύψουν 1,3 εκατομμύρια συνταξιούχους. Σύμφωνα με στοιχεία της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας, πρέπει να βρεθεί ενίσχυση ύψους 1,5 δις ευρώ για να πληρώσουν τις συντάξεις έως το τέλος του έτους. Οι ίδιες πηγές καταγγέλλουν πως μόνο το ΙΚΑ θα παρουσιάσει διαχειριστικό έλλειμμα ύψους 9 δις. ευρώ, ενώ το κράτος του οφείλει συνολικά πάνω από 13 δις. ευρώ.

³² Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

"Η λεηλασία των αποθεματικών με τα δομημένα ομόλογα του Δημοσίου, επιβάρυνε ακόμα περισσότερο την δραματική οικονομική κατάσταση ενώ η εισφοροδιαφυγή, η εισφοροκλοπή η μαύρη και ανασφάλιστη εργασία οργιάζει στερώντας έτσι έσοδα τουλάχιστον 6 δις. ευρώ", τονίζει η ΓΣΕΕ και προσθέτει πως είναι πλέον ολοφάνερο ότι δεν πρόκειται για «συνηθισμένα διαχειριστικά προβλήματα» που δήθεν υπήρχαν και στο παρελθόν, γιατί εδώ μιλάμε για πλήρες αδιέξοδο και υπαρκτό κίνδυνο κατάρρευσης και χρεοκοπίας των Ασφαλιστικών Ταμείων³³.

Αυτό είναι αποτέλεσμα της περίφημης Ασφαλιστικής «μεταρρύθμισης» και της συνολικής κυβερνητικής πολιτικής απέναντι στους εργαζόμενους και τους συνταξιούχους.

Αυτή την Αντιασφαλιστική και Αντικοινωνική πολιτική παλεύουν οι εργαζόμενοι να ανατρέψουν για να διασφαλίσουν και να διευρύνουν τα ασφαλιστικά και κοινωνικά τους δικαιώματα που τόσο βάνανυσα καταπατήθηκαν και λεηλατήθηκαν με τον Ν 3655/08³⁴.

Εκτός από την άσχημη οικονομική κατάσταση των ταμείων, άσχημη είναι και η όλη αντιμετώπιση του Έλληνα πολίτη από το σύστημα που εφαρμόζεται σε ό,τι αφορά την λειτουργία του. Όλα κινούνται ενοχλητικά αργά με την τόση

³³ Προβόπουλος Γ., «Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ», Επίκαιρα θέματα Νο. 2, IOBE, Αθήνα 2007

³⁴ www.ika.gr

ανούσια γραφειοκρατία και την ίδια νωχελική στάση του όλου ασφαλιστικού συστήματος, υιοθετούν και οι άνθρωποι που δουλεύουν σε αυτό. Αυτό που παρατηρούμε, από προσωπική εμπειρία, είναι ότι δεν υπάρχει κατανομή αρμοδιοτήτων στους υπαλλήλους.

Ο ένας συνάδελφος παραπέμπει στον άλλο συνάδελφο, για θέματα πολύ απλά που αυτομάτως μετατρέπονται σε δύσκολα, είτε γιατί δεν ξέρει και δεν φρόντισε να ενημερωθεί - γιατί αυτή είναι η δουλειά του - είτε γιατί την δεδομένη στιγμή που κάποιος πλησιάζει το γραφείο του, δεν έχει όρεξη να τον εξυπηρετήσει. Με κάτι τέτοια συμβάντα, καταλήξαμε στο συμπέρασμα του συνδρόμου, πλέον, της «*Συμπεριφοράς του Δημοσίου Υπαλλήλου*» από το οποίο πάσχουν οι περισσότεροι εργαζόμενοι στους οργανισμούς του Δημοσίου τομέα. Ακόμα και οι εξαιρέσεις που έχει ο κανόνας, δεν μπορεί κανένας να τι διακρίνει γιατί απλά αποτελούν μειονότητα.

Οι μέρες που διανύουμε είναι ακόμα πιο άσχημες για όλους τους τομείς της κοινωνίας, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, πόσο μάλλον για την ήδη βεβαρημένη κατάσταση των Ασφαλιστικών ταμείων, που πλέον είναι στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Για τους ασφαλισμένους είναι αδιανόητο να ακούμε ότι δεν υπάρχουν χρήματα για συντάξεις αλλά ούτε και για βελτίωση της ιατρικής περίθαλψης, όταν μηνιαίως είναι υποχρεωμένοι, οι εργαζόμενοι να καταβάλλουν στον εκάστοτε Ασφαλιστικό οργανισμό που ανήκουν, ένα διόλου ευκαταφρόνητο ποσό, που αφαιρείται από τον μισθό τους.

Που απορροφώνται αυτά τα χρήματα; Σε επενδύσεις είναι η απάντηση. Προφανώς σε λάθος επενδύσεις που όμως ενώ γίνονται από ανθρώπους της πολιτικής ηγεσίας της χώρας, τα λάθη αυτά καθώς και η κακοδιαχείριση, τα «επωμίζονται» οι Έλληνες πολίτες. Αναρωτιόνται οι πολίτες, εάν υπάρχει έλεγχος των φορέων αυτών που διαχειρίζονται δισεκατομμύρια, πλούτος που δεν τους ανήκει. Τα πράγματα πρέπει να αλλάξουν σύντομα, πριν τα προβλήματα γίνουν ανυπέρβλητα. Πρέπει επιτέλους οι υπεύθυνοι να αναλάβουν τις ευθύνες τους και στις περιπτώσεις λάθος χειρισμών, να αναλαμβάνουν οι ίδιοι τα λάθη τους και όχι ο υπόλοιπος κόσμος.

Κεφάλαιο 2^ο

Μεθοδολογία και Τρόπος Συλλογής Πηγών και Πληροφοριών Εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας

Πρόλογος

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι τρόποι με τους οποίους ολοκληρώθηκε η συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων για την συγγραφή αυτής της πτυχιακής εργασίας. Η συλλογή των στοιχείων ολοκληρώθηκε μέσω βιβλιογραφικής έρευνας και σχετικών πληροφοριών για τη κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα και αναφορικά με την παρέμβαση του δημόσιου τομέα σε αυτήν, την οργάνωση της όλης παροχής, τις επιπτώσεις καθώς και την χρηματοδότηση.

Επίσης συλλέχθηκαν τα κατάλληλα στοιχεία για την ιστορία του θεσμού, τους φορείς και το θεσμικό πλαίσιο, την έκταση της κοινωνικής προστασίας αλλά και την διάρθρωση των εσόδων και των προβλημάτων –προοπτικών που εμφανίζονται στις μέρες μας μέσω εμπειρικής και βιβλιογραφικής μελέτης.

Θα πρέπει να αναφερθεί πως η συλλογή πληροφοριών και δεδομένων αποτελούν τα κύρια στοιχεία μιας έρευνας και καταγραφής αυτής, σχετικά με την μελέτη ενός φαινομένου ή γεγονότος όπως και στην συγκεκριμένη περίπτωση³⁵. Επιπλέον μπορούν να χαρακτηριστούν ως πρωτογενή στοιχεία για την έρευνα ενός θέματος, αφού παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για αυτή αλλά και τις υποθέσεις που μπορούν να γίνουν. Οι πληροφορίες και τα δεδομένα σε αυτήν την συγκεκριμένη φάση μπορούν να τροφοδοτήσουν την σχεδιαστική διαδικασία του πλάνου θα παρουσιαστεί στην συγκεκριμένη έρευνα και πτυχιακή εργασία. Σε αυτό το πλάνο μπορούν να

³⁵ Saunders M., Lewis P. and Thornhill A., (2000), "Research Methods For Business Students", London: Prentice Hall.

αναφέρονται ξεκάθαρα ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η συλλογή των πληροφοριών και πως τεκμηριώνονται μέσα στην μελέτη και εργασία.

Η έρευνα η οποία διεξήχθη στην συγκεκριμένη μελέτη, βοήθησε τις φοιτήτριες στην κατανόηση του θέματος της πτυχιακής της εργασίας αλλά και στα καθημερινά γεγονότα που συνδέονται άμεσα με το θέμα που παραθέτει. Οι άνθρωποι διεξάγουν κάποια έρευνα για να συλλέξουν αποτελέσματα με ένα συστηματικό τρόπο, και επομένως να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους³⁶. Κάθε ακαδημαϊκή έρευνα απαιτεί μια “μεθοδολογία” προκειμένου να αναλύσει τα αποτελέσματα.

Αυτή αποτελείται από τρόπους και μεθόδους παραγωγής και ανάλυσης δεδομένων έτσι ώστε οι διάφορες θεωρίες να δοκιμαστούν και να γίνουν αποδεκτές είτε να απορριφθούν. Επομένως η μεθοδολογία η οποία χαρακτηρίζεται ως πρωταρχική, σχετίζεται τόσο με την λεπτομερή έρευνα μέσω της οποίας συλλέγονται τα δεδομένα καθώς και με τις πιο γενικές φιλοσοφικές απόψεις. Ο τρόπος που σκεφτόμαστε σχετικά με την ανάπτυξη των γνώσεων μας, επηρεάζει σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο διεξάγουμε την έρευνα³⁷.

2.1 Συλλογή Δεδομένων

³⁶ Saunders et all, (2005), “Specified ways for research and analysis of data”, Prentice Hall

³⁷ Zikmund W.G., (2000), “Business Research Methods”. London: Harcourt college publishers.

Λόγω της βιβλιογραφικής και ερευνητικής φύσης της συγκεκριμένης εργασίας, ένα είδος μεθοδολογίας δευτερογενούς έρευνας χρησιμοποιείται για να οδηγήσει στα αποτελέσματα τα οποία προσπαθούν να αποδείξουν οι φοιτήτριες. Ένας αριθμός μεθόδων εμπλέκεται, προκειμένου να την καταστήσει ικανή να επιτύχει μια μεγαλύτερη κατανόηση των πηγών που χρειάζεται για την ανάλυση των σκέψεων τους σχετικά με το θέμα που ερευνά. Αυτό είναι αναγκαίο μέσα σε μια έρευνα και μελέτη, καθώς τα αποτελέσματα τα οποία συλλέγονται από μια συγκεκριμένη περιοχή μπορούν να είναι περισσότερο αποτελεσματικά από εκείνα που προέρχονται από κάπου αλλού. Κάθε μέθοδος συλλογής δεδομένων έχει τόσο πλεονεκτήματα όσο και μειονεκτήματα.

Ο συνδυασμός λοιπόν μεθόδων συλλογής πληροφοριών και δεδομένων, βοηθά σημαντικά στο να μειωθούν τα μειονεκτήματα που μπορούν να παρουσιαστούν στην έρευνα και τα οποία οι συγγραφείς θέλουν να ελαχιστοποιήσουν. Βέβαια όπως θα αποδειχτεί και στην συνέχεια και όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, η έρευνα και μελέτη του συγκεκριμένου θέματος βασίζεται σε βιβλιογραφική έρευνα και συλλογής σχετικών στοιχείων για την υποθετική οργάνωση συνεδρίου με θέμα διοίκηση και περιβάλλον καθώς από τις αντίστοιχες πηγές που αφορούν το συγκεκριμένο αντικείμενο μελέτης, εξάχθηκαν χρήσιμα συμπεράσματα για τη κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα και αναφορικά με την παρέμβαση του δημόσιου τομέα σε αυτήν, την οργάνωση της όλης παροχής, τις επιπτώσεις καθώς και την χρηματοδότηση. Επίσης συλλέχθηκαν τα κατάλληλα στοιχεία για την ιστορία του θεσμού, τους φορείς και το θεσμικό πλαίσιο, την έκταση της κοινωνικής προστασίας αλλά και την διάρθρωση των εσόδων και των προβλημάτων –προοπτικών που εμφανίζονται στις μέρες μας

2.2 Δευτερεύων Δεδομένα

Ως Δευτερεύων δεδομένα περιγράφονται εκείνα στα οποία οι πληροφορίες συλλέγονται και καταγράφονται από κάποιον άλλον νωρίτερα και για σκοπούς, οι οποίοι είναι διαφορετικοί από εκείνους του συγγραφέα³⁸. Τα δευτερεύων δεδομένα παρέχουν την βάση για ένα καλό ιστορικό πληροφοριών, θέτοντας ικανές τις συγγραφείς να καταλάβουν το αντικείμενο εργασίας τους καθώς και να παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για στήριξη των θεωριών από την πρωταρχική έρευνα.

Είναι ευνόητο λοιπόν ότι μπορεί ευκολότερα κάποιος να βρει δευτερεύων δεδομένα για την έρευνα του, αφού αυτά έχουν γραφτεί προηγουμένως και έχουν εκδοθεί σε κάποια έντυπο τύπο ή στο διαδίκτυο. Τα περιοδικά και ο έντυπος τύπος είναι πρωταρχική φιλολογική πηγή για κάθε πληροφορία. Τα άρθρα σε αυτά είναι ικανοποιητικά και αναφέρονται σε ποικίλα θέματα της καθημερινότητας³⁹.

Επιπλέον τα βιβλία αλλά και τα άρθρα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν σε αυτήν την συλλογή πληροφοριών και προτάσεων, παρείχαν πληροφορίες οι οποίες έδωσαν στους συγγραφείς την ευκαιρία να αναπτύξουν αναλυτικά τις θέσεις τους στην συγκεκριμένη έρευνα. Πάντα τα βιβλία αποτελούν μια αξιόπιστη μέθοδο συλλογής πληροφοριών, καθώς έχουν γραφτεί για ένα συγκεκριμένο σκοπό και παρέχουν συγκροτημένη σκέψη και ανάπτυξη αντικειμένου.

³⁸ Saunders M., Lewis P. and Thornhill A., 2000, "Research Methods For Business Students", London: Prentice Hall.

³⁹ Zikmund W.G., 2000, "Business Research Methods". London: Harcourt college publishers.

Το σημαντικότερο όμως πλεονέκτημα των δευτερογενών στοιχείων αφορά το μικρό κόστος και το σύντομο χρονικό διάστημα που απαιτείται για τη συλλογή τους. Αν οι πληροφορίες που απαιτούνται είναι διαθέσιμες με τη μορφή δευτερογενών στοιχείων, ο ερευνητής απλά χρειάζεται να προστρέξει στην πηγή τους, να τα εντοπίσει και να τα συγκεντρώσει. Αυτό συνήθως απαιτεί μικρό χρονικό διάστημα και μικρό κόστος.

Ακόμη και στην περίπτωση που υπάρχει κάποια χρέωση για τη χρήση τους, το κόστος είναι πολύ μικρότερο από αυτό που θα απαιτείτο για να συγκεντρώσει η εταιρεία τα στοιχεία αυτά. Πρέπει όμως να έχουμε υπόψη μας ότι όταν χρησιμοποιούνται δευτερογενή στοιχεία, είναι πολλές φορές αναγκαίο να γίνουν υποθέσεις και παραδοχές ώστε να καταστεί δυνατή η όσο αποτελεσματικότερη χρήση τους. Ο αποφασιστικός παράγοντας εδώ είναι η χρησιμοποίηση “λογικών” υποθέσεων και παραδοχών.

2.2.1 Μειονεκτήματα Δευτερογενών Δεδομένων

Παρά την σπουδαιότητα αλλά και την χρησιμότητα που παρουσιάζουν τα δευτερογενή δεδομένα στην διεκπεραίωση και συλλογή στοιχείων, εμφανίζουν τρία (3) σημαντικά προβλήματα :

- **Διαθεσιμότητα** : Για συγκεκριμένα προβλήματα είναι δυνατόν να μην υπάρχουν δευτερογενή δεδομένα
- **Ακρίβεια** : Ελλείψεις και μεθοδολογικές λεπτομέρειες που τις περισσότερες φορές δεν αναφέρονται καθόλου

- **Επάρκεια** : Μπορεί να υπάρχουν δευτερογενή δεδομένα τα οποία είναι διαθέσιμα και αρκετά ακριβή, αλλά να μην επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες του συγγραφέα ή ερευνητή ενός θέματος

2.2.2 Πηγές Δευτερογενών Δεδομένων

Οι πηγές των δευτερογενών δεδομένων, χαρακτηρίζονται ως *εσωτερικές* και *εξωτερικές*. Ως εσωτερικές αναφέρονται εκείνες οι οποίες περιλαμβάνουν πληροφορίες και ερμηνείες σχετικά με την οργάνωση και παροχή κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα γενικότερα αλλά και ειδικότερα την ανάπτυξη και λειτουργία του θεσμού όλα αυτά τα χρόνια και ως εξωτερικές χαρακτηρίζονται εκείνες που παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες και στοιχεία που έχουν δημοσιευθεί νωρίτερα σε διάφορες μελέτες ή παρέχονται επί πληρωμή από διάφορους οργανισμούς έρευνας, τις διάφορες κλαδικές μελέτες και δημοσιεύσεις Οργανισμών και Υπουργείων.

2.3 Ανάλυση Δεδομένων

Τα στοιχεία που συλλέγονται από τις φοιτήτριες παράγουν ποιοτικά δεδομένα, τα οποία αναλύονται και επεξεργάζονται από τα άτομα αυτά. Οι απαντήσεις που προσφέρονται σε αυτήν και σε συνδυασμό με τις πηγές που η ίδιας έχουν επιλέξει για να τεκμηριώσουν την έρευνα τους, θα τις βοηθήσουν στην συνέχεια να εκτιμήσουν σωστά τα γεγονότα και τις πηγές αυτές και να καταλήξουν στα συμπεράσματα τους.

Κεφάλαιο Τρίτο^ο

*Η Κατάσταση Σχετικά με την Κοινωνική Ασφάλιση στην
Ελλάδα.*

3.1 Ιστορική Αναδρομή Κοινωνικής Ασφάλισης

Αποτελεί γεγονός πως το Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΕΣΚΑ) είναι από τα πιο γενναιόδωρα ασφαλιστικά συστήματα στον κόσμο, και όπως αναφέρεται σε έρευνα της Διεύθυνσης Οικονομικών μελετών της Alpha Bank με τίτλο, «Η χρηματοδότηση της Κοινωνικής Ασφάλισης - Ο ρόλος του κράτους στο ασφαλιστικό σύστημα»⁴⁰. Όπως αναφέρεται στη συγκεκριμένη μελέτη, το γεγονός αυτό προσδιορίζεται από τα ακόλουθα γεγονότα⁴¹ :

- Η μέση πραγματική ηλικία συνταξιοδότησεως στις μέρες μας διαμορφώνεται κάτω από τα 60 έτη όπου οι υπάλληλοι γραφείου στα 58 έτη, απασχολούμενοι στις υπηρεσίες και πωλητές στα 58,9 έτη, Ένοπλες Δυνάμεις στα 54,3 έτη, τεχνολόγοι - τεχνικοί βοηθοί στα 56,9 έτη, ενώ και η συνταξιοδότηση στα 65 πολλές φορές πραγματοποιείται με ελάχιστα συντάξιμα έτη.

⁴⁰ Νεκτάριος Μ., «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Financial Forum, 1996

⁴¹ Προβόπουλος Γ., «Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ», Επίκαιρα θέματα No. 2, IOBE, Αθήνα 2007

- Σύμφωνα με έρευνα της ΕΣΥΕ τον Μάιο του έτους 2006⁴², ο μέσος αριθμός των ετών εργασίας ανέρχεται στα 31,5 έτη, ενώ για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν ξεπερνάει τα 28,7 έτη. Επιπλέον, ο αριθμός των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων για λόγους αναπηρίας, ανήλικων τέκνων, ναυτικών, βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών, χωρίς την αναγκαία χρηματοοικονομική κάλυψη των ασφαλιστικών συστημάτων, είναι γενικά πολύ υψηλότερος στην Ελλάδα από ότι σε άλλες χώρες.
- Τα ποσοστά αναπληρώσεως των συντάξεων στην Ελλάδα είναι από τα υψηλότερα στον κόσμο και το σπουδαιότερο δε, ότι διαμορφώνονται στο ίδιο υψηλό επίπεδο για όλους τους συνταξιούχους ανεξαρτήτως του ύψους του εισοδήματος πριν τη συνταξιοδότηση, αντίθετα με τις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ όπου για τα υψηλά εισοδήματα το ποσοστό αναπληρώσεως είναι πολύ χαμηλό.
- Η ανισοροπία που προκαλείται από τα υψηλά ποσοστά αναπληρώσεως και από τη σχετικά πρόωρη συνταξιοδότηση επιδεινώνεται από την πολιτική αύξησεως των συντάξεων για όλα τα επίπεδα εισοδήματος με ρυθμούς υψηλότερους από αυτούς των μισθών, που συνήθως υπερβαίνουν και την αύξηση του ΑΕΠ⁴³. Η πολιτική αυτή δεν οδηγεί παρά σε περαιτέρω αύξηση των ποσοστών αναπληρώσεως σε σχέση με τα ήδη

⁴² www.ika.gr

⁴³ Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, «Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός», Αθήνα 1998

υψηλά επίπεδα που ίσχυαν κατά την αρχική καταβολή των συντάξεων. Σε συνδυασμό επίσης με την τάση για μεγαλύτερη αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων σε σχέση με την αύξηση του αριθμού των εργαζομένων, η πολιτική αυτή συμβάλλει στην περαιτέρω αποσταθεροποίηση του συστήματος.

Θα πρέπει επίσης στο σημείο αυτό να σημειωθεί πως οποιαδήποτε μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος, σύμφωνα με τη μελέτη της Alpha Bank⁴⁴, θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις ακόλουθες παραμέτρους που ισχύουν για τα επίπεδα συνταξιοδότησης στις μέρες μας ως ακολούθως :

- Το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα πρέπει να στηρίζεται στην ιδιωτική αποταμίευση, την οποία θα πρέπει να προωθεί και να συμπληρώνει ο κρατικός προϋπολογισμός με στόχο την παροχή ικανοποιητικών κατώτατων συντάξεων σε όλους τους ηλικιωμένους
- Όσον αφορά τους εργαζόμενους μεσαίου ή υψηλού εισοδήματος, των οποίων τα ταμεία στηρίζονται σήμερα στη χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό, το ύψος των συντάξεών τους θα πρέπει να προσδιορίζεται από το ύψος των εισφορών τους (κεφαλαιοποιημένων με χρήση επιλεγμένου συντελεστή μέσης ετήσιας αποδόσεως) με βάση ένα μέσο επίπεδο προσδόκιμου ζωής μετά τη συνταξιοδότηση

⁴⁴

Νεκτάριος Μ., «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Financial Forum, 1996

- Χωρίς ουσιαστική διασύνδεση των παροχών με τις εισφορές, η επιβολή της αναγκαίας υποχρεωτικότητας της συνταξιοδοτικής αποταμιεύσεως είναι ουσιαστικά αδύνατη. Για παράδειγμα, η εισφοροδιαφυγή και εισφοροαποφυγή που ταλανίζουν το ΕΣΚΑ, δεν πρόκειται να εκλείψει εάν δεν θεσπισθεί σύστημα προσδιορισμού των συντάξεων με βάση τις εισφορές
- Θα πρέπει να εξετασθούν πιο προσεκτικά οι πιθανές επιπτώσεις της εφαρμογής των κρατικά ελεγχόμενων συνταξιοδοτικών προγραμμάτων - ιδιαίτερα δε εκείνων με περιορισμένη διασύνδεση παροχών εισφορών- στη συμπεριφορά των ασφαλισμένων σε αυτά. Έχει παρατηρηθεί σε πολλές χώρες, και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, ότι η εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων οδηγεί στην έξαρση των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων με πολύ υψηλές συνταξιοδοτικές παροχές και καταλήγει στη δραματική μείωση του ποσοστού των εργαζομένων στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 52-64 ετών, επιδεινώνοντας ουσιαστικά το μεγάλο πρόβλημα βιωσιμότητας των ασφαλιστικών συστημάτων λόγω της τάσεως γήρανσης του πληθυσμού.
- Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της συνταξιοδοτικής αποταμιεύσεως δεν προϋποθέτει τον κρατικό έλεγχο των συνταξιοδοτικών ταμείων. Αντίθετα, μπορεί τα ταμεία να ανήκουν στους ασφαλισμένους με προϋπόθεση να είναι καλά οργανωμένα και να εξασφαλίζουν αποτελεσματική διαχείριση της συνταξιοδοτικής αποταμιεύσεως των ασφαλισμένων τους. Το κράτος θέτει τους κανόνες λειτουργίας και ελέγχου αυτών των ταμείων με κύριο

στόχο την προστασία της συνταξιοδοτικής περιουσίας των ασφαλισμένων και την εξασφάλιση των συντάξεών τους.

3.2 Φορείς και Θεσμικό Πλαίσιο στην Ελλάδα

Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς πως η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα γεννήθηκε με σημαντικά προβλήματα. Απουσία αρχικού και μετέπειτα προγραμματισμού, έλλειψη κανόνων κοινωνικής δικαιοσύνης και ισότητας, πιέσεις ισχυρών συντεχνιακών ομάδων, πολιτική πατρωνία και συναλλαγή, διεύρυναν και κατοχύρωσαν την αρχική αδυναμία. Έτσι έχουμε σήμερα ένα μωσαϊκό ρυθμίσεων και αντιφατικών καταστάσεων, που παρά τις φιλότιμες προσπάθειες που έχουν γίνει κατά καιρούς, δύσκολα διορθώνεται⁴⁵.

Πέρα από το μωσαϊκό και τις ανισότητες των διάφορων ρυθμίσεων, στα θεμέλια της κοινωνικής ασφάλισης υπάρχει η γνωστή βραδυφλεγής βόμβα των ελλειμμάτων που απειλεί να προκαλέσει σημαντικά προβλήματα σ' ολόκληρη την οικονομία. Βέβαια το φαινόμενο αυτό δεν αποτελεί ελληνική αποκλειστικότητα, αφού πλήττει όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ζητούμενο είναι η προσαρμογή της διεθνούς εμπειρίας στις ιδιαίτερες συνθήκες της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα. Η ιεράρχηση και αξιολόγηση των στόχων αποτελούν τη απαραίτητη βάση για την επιλογή της

⁴⁵ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

πλέον κατάλληλης λύσης. Ταυτόχρονα η λύση πρέπει να είναι συμβατή με τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάλυσης των ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων διεθνώς. Με βάση αυτές τις προϋποθέσεις προτείνεται η υιοθέτηση του **Σουηδικού Μοντέλου** για την οργάνωση του συστήματος των κύριων συντάξεων στην Ελλάδα, για τους ασφαλισμένους μετά το 1992.

Η πρόταση αυτή καλύπτει τόσο την ουσία όσο και τη διαδικασία της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης. Το **Σουηδικό Μοντέλο** έχει υιοθετηθεί από πολλές χώρες ως βάση αντίστοιχων ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων (Σουηδία, Λιθουανία, Πολωνία, Ιταλία, Ρωσία), ενώ μια σειρά άλλων χωρών βρίσκεται στη φάση εξέτασης της σκοπιμότητας υιοθέτησης της.

3.2.1 Βασικά Χαρακτηριστικά Προτεινόμενου Συστήματος

Η προσαρμογή του συγκεκριμένου μοντέλου στα Ελληνικά δεδομένα γίνεται με βάση τις παρακάτω παραμέτρους του νέου συστήματος:

α)Ατομικοί Λογαριασμοί:Κατά την έναρξη του νέου συστήματος κάθε ασφαλιζόμενος, νέος ή παλιός, αποκτά έναν Ατομικό Λογαριασμό, στον οποίο καταγράφονται και συσσωρεύονται οι ετήσιες ασφαλιστικές εισφορές . Ο ανατοκισμός ασφαλιστικών εισφορών γίνεται με συγκεκριμένο επιτόκιο. Για τους νέους ασφαλισμένους θα χρειαστεί να μετατραπούν τα κεκτημένα ασφαλιστικά δικαιώματα σε συγκεκριμένο κεφάλαιο << **αρχικό κεφάλαιο** >> του τρέχοντος ατομικού λογαριασμού. Κάθε ασφαλισμένος λαμβάνει μια φορά το χρόνο

επίσημη ενημέρωση για το συσσωρευμένο κεφάλαιο του ατομικού του λογαριασμού.

β) Μετατροπή Κεκτημένων Ασφαλιστικών Δικαιωμάτων: Για τους παλιούς ασφαλισμένους είναι απαραίτητη η μετατροπή της υφιστάμενης ασφαλιστικής τους ιστορίας σε ένα **αρχικό κεφάλαιο** του Ατομικού Λογαριασμού, κατά τη έναρξη λειτουργίας του νέου συστήματος.

Πρόκειται για εξαιρετικά τεχνικό θέμα , για το οποίο όμως υπάρχει επαρκής θεωρητική και πρακτική εμπειρία καθώς και συγκεκριμένες διεθνείς εφαρμογές (Ιταλία, Σουηδία, Λιθουανία).

γ) Ποσοστό Ασφαλιστικών Εισφορών: Στο συγκεκριμένο μοντέλο που αναλύουμε το ποσοστό των εισφορών διαμορφώνει καθοριστικά το <<ποσοστό αναπλήρωσης >> των παροχών των συνταξιούχων. Με σταθερό το ποσοστό εισφορών το ποσοστό αναπλήρωσης μεταβάλλεται συνάρτηση με την διάρκεια της της εργατικής ζωής καθώς και το προσδόκιμο ζωής κατά την συνταξιοδότηση .Εάν είναι επιθυμητή η επίτευξη ενός υψηλού ποσοστού αναπλήρωσης, τότε το νέο σύστημα δίνει την ευχέρεια στον κάθε υποψήφιο συνταξιούχο να επιλέξει την κατάλληλη στιγμή για την συνταξιοδότηση του. Για την Ελλάδα έχει προταθεί το νέο σύστημα κύριων συντάξεων να παρέχει σε συνδυασμό με τις επικουρικές συντάξεις ένα ποσοστό αναπλήρωσης 75%-80%. Σταδιακά το ποσοστό των κύριων συντάξεων θα φθίνει και αυτό των επικουρικών συντάξεων θα αυξάνει, ώστε σε κάποια στιγμή στο μέλλον το κάθε σύστημα θα παρέχει το ήμισυ της συνολικής δημόσιας παροχής

για συντάξεις. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υπολογίσουμε το ποσοστό ασφαλιστικών εισφορών του νέου συστήματος σε τέτοιο επίπεδο, ώστε να παρέχει τελικά ένα ποσοστό αναπλήρωσης 37,5%-40%. Το τελικό ποσοστό εισφορών θα προκύψει βέβαια μετά από αναλογιστική μελέτη. Μια προκαταρκτική εκτίμηση είναι ότι το ποσοστό αυτό θα κυμανθεί μεταξύ 16%-18%

δ)Επιτόκιο Ατομικών Λογαριασμών:Οι ασφαλιστικές εισφορές συσσωρεύονται στους ατομικούς λογαριασμούς με ένα επιτόκιο, το οποίο ισούται με τον ετήσιο ρυθμό ονομαστικών ασφαλιστέων αποδοχών .

ε)Υπολογισμός σύνταξης: Κατά το έτος συνταξιοδότησης, ο υπολογισμός του ποσού της σύνταξης, B , γίνεται με βάση την σχέση:

$$B=NPW/G$$

Η πρώτη μεταβλητή, NPW , αφορά στο ενδεικτικό κεφάλαιο που έχει συσσωρευτεί στον ατομικό λογαριασμό του ασφαλισμένου. Η δεύτερη μεταβλητή G , είναι μια ράντα, η οποία εξαρτάται από το προσδόκιμο ζωής ($life\ expetancy$) για την ηλικιακή ομάδα που συνταξιοδοτείται και είναι το ίδιο για άνδρες και γυναίκες ($unisex\ life\ expetancy$). Ο δεύτερος είναι συντελεστής εσωτερικής απόδοσης και αποτελεί καίριο παράγοντα αναλογιστικής/οικονομικής ισορροπίας του συστήματος συντάξεων.

ζ) Αναλογιστική/οικονομική Ισορροπία: Με δεδομένο το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών, η μακροχρόνια ισορροπία του συστήματος συντάξεων εξαρτάται από τις κατάλληλες αναπροσαρμογές στις παραμέτρους που καθορίζουν τις παροχές. Ο συντελεστής εσωτερικής αποδόσης του συστήματος συντάξεων είναι αυτός που εξισώνει, κατά έτος, την παρούσα αξία του ενεργητικού με την παρούσα αξία του παθητικού. Το ενεργητικό αποτελείται από τα συνολικά κεφάλαια των ατομικών λογαριασμών των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων καθώς και την παρούσα αξία των μελλοντικών ασφαλιστικών εισφορών.

Το παθητικό του συστήματος συντάξεων αντικατοπτρίζει τις ανειλημμένες υποχρεώσεις προς όλους τους ασφαλισμένους και του συνταξιούχους. Οπότε ο γενικός τύπος για τον συντελεστή εσωτερικής απόδοσης, a , είναι $a = \pi + n + p$. Κάθε έτος ο συντελεστής απόδοσης, a , χρησιμοποιείται για να εξισώνει τις παρούσες αξίες των εισφορών και των εκροών του συστήματος.

η) Αναπροσαρμογή των συντάξεων: Κατά τη διάρκεια της περιόδου συνταξιοδότησης, η αναπροσαρμογή των παροχών γίνεται με ένα δείκτη που προσεγγίζει την εξέλιξη των πραγματικών αποδοχών.

θ) Ηλικία Συνταξιοδότησης: Μπορεί να θεσπιστεί ονομαστική ηλικία συνταξιοδότησης τα 62 έτη σύμφωνα με αυτό το μοντέλο επιτρέπεται πλήρη ευελιξία και λήψη σχετικής απόφασης σε ατομικό επίπεδο με στάθμιση όλων των αντίστοιχων παραμέτρων.

ι) Χρηματοδότηση Πλασματικών Ασφαλιστικών Δικαιωμάτων:

Προτείνεται η αναγνώριση πλασματικών ασφαλιστικών δικαιωμάτων για τις εξής περιπτώσεις:

➤ Ανατροφή παιδιών:τρία (3) χρόνια για κάθε παιδί και αναγνώριση του δικαιώματος σε οποιονδήποτε από τους δύο γονείς. Η αναγνώρισή θα συνεπάγεται την πίστωση του ατομικού λογαριασμού είτε με το 75% είτε με το 80% του ατομικού εισοδήματος, είτε με το 75% του μέσου ετήσιου εισοδήματος για όλη την οικονομία.

➤ Περίοδοι ανώτερης εκπαίδευσης και στρατιωτικής θητείας.

Περίοδοι ασθενείας, αναπηρίας, ανεργίας:τα αντίστοιχά ταμεία καταβάλουν την <<εισφορά εργοδότη>> επί του ποσού της προβλεπόμενης παροχής.

κ)Κατώτατες Συντάξεις:Η θέσπιση κατώτατη σύνταξης κρίνεται απαραίτητη για την καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας, Η δημιουργία κινήτρων για την συμμετοχή στην επίσημη απασχόληση αποτελεί αδήριτη ανάγκη για όλα τα συστήματα συνταξεων.Το ποσό της κατώτατης σύνταξης θα συμπληρώνεται από την <<κοινωνική σύνταξη>>, ούτως ώστε ο συνταξιούχος να προσεγγίζει το <<ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης>>.

Σε αυτό το μοντέλο επίσης γίνεται αναφορά για τις συντάξεις επιζώντων η οποία βασίζεται περισσότερο στην αρχή της ισότητας των δύο φύλλων., καθώς επίσης και στην ασφαλιστική κάλυψη των συζύγων που δεν εργάζονται ή που

έχουν πολύ χαμηλότερες αποδοχές ούτως ώστε να καλυφθούν όλοι οι παράμετροι που αφορούν την θέσπιση ασφαλιστικής κάλυψης σε ένα κοινωνικό κράτος που μεριμνά για τους πολίτες του.

Συμπερασματικά ταξινομώντας κατά προτεραιότητα τους στόχους ενός συστήματος συντάξεων **έχουμε** τα εξής δεδομένα:

- **Διαφάνεια και προβλεψιμότητα για ασφαλιστικό προγραμματισμό.**
- **Ίση μεταχείριση των πολιτών**
- **Επάρκεια παροχών**
- **Μακροχρόνια βιωσιμότητα**
- **Αναπτυξιακή δυναμική**

Όσον αφορά το στόχο της *διαφάνειας και προβλεψιμότητας*, το προτεινόμενο μοντέλο υπερέχει σαφώς της υφιστάμενης κατάστασης .

Όσον αφορά το στόχο της *ίσης μεταχείρισης των πολιτών*, αυτός επιτυγχάνεται πλήρως τόσο για τα μέλη κάθε ηλικιακής ομάδας, όσο και οι διαδοχικές γενιές εργαζομένων υφίστανται την ίδια ακριβός μεταχείριση.

Αυτό συμβαίνει διότι όλοι οι ασφαλισμένοι έχουν το ίδιο ακριβός ποσοστό εισφορών, οι εισφορές ανατοκίζονται καθ' όλη την εργατική ζωή με τον ρυθμό ανάπτυξης των μισθών (ή του ΑΕΠ) και κατά την στιγμή της

συνταξιοδότησης το συσσωρευμένο κεφάλαιο μετατρέπεται σε μηνιαία παροχή με βάση το προσδόκιμο ζωής. Σε αντίθεση με αυτή την εικόνα, το υφιστάμενο σύστημα συντάξεων ευνοεί : (α) τους εργαζόμενους με υψηλές αποδοχές σε βάρος εργαζόμενων με σχετικά ομοιόμορφες αποδοχές διαχρονικά, (β) τους εργαζόμενους σε ευγενείς τομείς της οικονομίας σε βάρος των εργαζόμενων σε φτωχούς τομείς τη οικονομίας, (γ) τους αυτοαπασχολούμενους σε βάρος μισθωτών, (δ) τους δημόσιους υπαλλήλους σε βάρος των ιδιωτικών υπαλλήλων, (ε) τους πρόωρα συνταξιοδοτούμενους σε βάρος των κανονικά συνταξιοδοτούμενων.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, η υποτιθέμενη κοινωνική δικαιοσύνη με την αναδιανομή από τους πλούσιους στους φτωχούς υλοποιείται προς αντίθετη κατεύθυνση.

Όσο αφορά το στόχο της *επάρκειας των παροχών*, το προτεινόμενο σύστημα, σε συνδυασμό με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις για την επικουρική ασφάλιση και τις κατώτατες συντάξεις προσφέρει το ίδιο επίπεδο δημόσιας προστασίας με το υφιστάμενο σύστημα συντάξεων.

Όσον αφορά τον στόχο της *μακροχρόνιας βιωσιμότητας* του συστήματος, το προτεινόμενο έχει όλες τις δυνατότητες για να εξουδετερώσει τις δημογραφικές ή οικονομικές ανισορροπίες. Ενώ για το υφιστάμενο αποτελεί την αχίλλειο πτέρνα του.

Τέλος, όσον αφορά το στόχο της αναπτυξιακής δυναμικής το προτεινόμενο σύστημά υπερέρχει του υφιστάμενου διότι δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις ούτε στην απασχόληση, ούτε στην αποταμίευση και επομένως θα συμβάλει θετικά στην αναπτυξιακή δυναμική της χώρας.

Για τα δεδομένα του ελληνικού συστήματος συντάξεων, ο μόνος τρόπος για την διατήρηση του υφιστάμενου επιπέδου παροχών (περίπου 75-80% ποσοστά αναπλήρωσης) είναι η συνδυασμένη εφαρμογή των συστημάτων κυριών και επικουρικών συντάξεων. Η κύρια διαφορά τους είναι ότι οι κύριες συντάξεις θα χρηματοδοτούνται με βάση το pay-as-you-go, θα είναι πλήρως κεφαλοποιημένες.⁷⁹

Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις για τις κύριες και επικουρικές συντάξεις στοχεύουν στην εξασφάλιση ενός επαρκούς επιπέδου παροχών για τους ασφαλισμένους που έχουν επαρκές ιστορικό ασφάλισης. Πρέπει να γίνει μέριμνα και για όσους πλησιάζουν την ηλικία συνταξιοδότησης χωρίς να έχουν ιστορικό ασφάλισης ή το ιστορικό που διαθέτουν είναι ανεπαρκές για την εξασφάλιση μιας κατώτατης σύνταξης η οποία έχει άμεση σχέση με την έκταση του φαινομένου της φτώχειας μεταξύ των συνταξιούχων στις σύγχρονες κοινωνίες. Με βάση τις στατιστικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ετήσιο ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης ορίζεται στο 60% της μέσης κατά άτομο

⁷

⁹

Μ.Νεκτάριος <<Ασφαλιστική μεταρρύθμιση με συνέπαιση και Διαφάνεια>> (εκδόσεις Παπαζήσης 2008)

κατανάλωσης στη χώρα .Με βάση αυτή την εκτίμηση, το τρέχον κατώφλι φτώχειας στην Ελλάδα ανέρχεται στα 850 ευρώ για τετραμελή οικογένεια.

Η βασική αιτία του προβλήματος εστιάζεται στη δραματική γήρανση του πληθυσμού που παρουσιάζει σοβαρή έξαρση στην Ελλάδα. Η αναλογία ασφαλισμένων- συνταξιούχων ολοένα και χειροτερεύει σε βάρος των πρώτων. Ήδη αυτή η σχέση φτάνει σε κάτω του ένα προς 3, βρίσκεται περίπου σε επίπεδα 1:2,7. Το έτος 2020 προβλέπεται ένας ασφαλισμένος να αναλογεί προς 1,3 συνταξιούχο⁴⁶.

Δηλαδή, μεταβαλλόμαστε σε χώρα συνταξιούχων και ιδιαίτερα συνταξιούχων αναπηρίας που αποτελούν λίγο πάνω από το 1/3 του συνόλου.

Η Ελλάδα έχει πληγεί ιδιαίτερα από την εξωτερική μετανάστευση σε παλαιότερες εποχές, η οποία την απογύμνωσε από νέο εργατικό δυναμικό. Η επιστροφή των μεταναστών και η μαζική παλιννόστηση ανασφάλιστων ομογενών τα τελευταία 25 χρόνια, επέτεινε τη δημογραφική γήρανση και την οικονομική ανισορροπία της κοινωνικής ασφάλισης. Η οικονομική δυσπραγία της κοινωνικής ασφάλισης οφείλεται επίσης μεταξύ άλλων⁴⁷ :

➤ *Στη γενικότερη οικονομική κρίση.*

➤ *Στην αύξηση της ανεργίας.*

⁴⁶ Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

⁴⁷ Ρουπακιώτης Χ. «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

- *Στην επέκταση της κοινωνικής πολιτικής τα τελευταία 25 χρόνια.*
- *Στη μείωση των ορίων συνταξιοδότησης.*
- *Στη συγχώνευση ελλειμματικών ταμείων στο ΙΚΑ.*
- *Στη σύναψη δανείων με υψηλά επιτόκια.*
- *Στη μεγάλη εισφοροδιαφυγή και*
- *Σε διαρθρωτικές αδυναμίες των ασφαλιστικών οργανισμών.*

Ένα υγιές σύστημα ασφάλισης στηρίζεται στην αρχή της αποταμίευσης. Το ασφάλιστρο που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι-ασφαλισμένοι το εισπράττουν αργότερα όταν συνταξιοδοτηθούν, ενώ παράλληλα καλύπτονται και από άλλους ασφαλιστικούς κινδύνους.

Στη φιλοσοφία και πρακτική της κοινωνικής ασφάλισης εμπεριέχεται η λογική της αναδιανομής σε όφελος των ασθενέστερων τάξεων. Γιαυτό και η κοινωνική ασφάλιση, σε αντίθεση με την ιδιωτική, είναι υποχρεωτική ακόμα και στην πατρίδα του καπιταλισμού στις ΗΠΑ.

Εδώ επισημαίνεται ότι η ιδιωτική ασφάλιση δεν έχει τον αναδιανεμητικό χαρακτήρα που έχει η κοινωνική ασφάλιση, ούτε και καλύπτει κινδύνους πέραν ενός ορισμένου ορίου. Γι' αυτό και δεν μπορεί να την υποκαταστήσει. Η ιδιωτική ασφάλιση υπηρετεί ένα σοβαρό ρόλο ως συμπληρωματικός θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης.

Ανεξάρτητα από τα παραπάνω, τα ασφάλιστρα που έχουν πληρωθεί ως αποθεματικά του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, μαζί και με την αύξηση του

εθνικού εισοδήματος, δεν αρκούν για να καλύψουν το κόστος συνταξιοδότησης και τους άλλους ασφαλιστικούς κινδύνους. Το έλλειμμα καλύπτεται από τις εισφορές των σημερινών ή αυριανών ασφαλισμένων. Μ' άλλα λόγια, η σημερινή γενιά και ιδιαίτερα οι νέες ηλικίες, βαρύνονται με υπέρμετρη συνεισφορά στο κόστος συνταξιοδότησης της προηγούμενης γενιάς.

Η παραπάνω διαπίστωση ίσως να ήταν μερικώς έστω αποδεκτή, αν υπήρχε δίκαιη κατανομή προς όφελος των ασθενέστερων τάξεων. Όμως διαπιστώνεται τέτοια σοβαρή ανισότητα στα συνταξιοδοτικά καθεστάτα, και εξόφθαλμες προνομιακές καταστάσεις, έτσι που να μπορεί να μιλά κανείς για έντονες κοινωνικές αδικίες και γενικότερα για ένα ανάπηρο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

Η θεραπεία της χρόνιας ασθένειας της κοινωνικής ασφάλισης, δεν είναι ασφαλώς εύκολη υπόθεση. Ακόμα και όταν υπάρχουν κάποιες γνωστές ορθολογικές λύσεις, προσκρούουν σε κατεστημένα συμφέροντα ισχυρών ομάδων, σε αδυναμία να ξεπεραστεί το λεγόμενο πολιτικό κόστος, σε ασυνέχεια και ασυνέπεια στη λήψη αποφάσεων αλλά και σε διαφορετικές πολιτικές απόψεις και κατευθύνσεις⁴⁸.

⁴⁸ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

Εκείνο που υπερέχει, επί πλέον και για λόγους εθνικής υπόστασης, είναι η λήψη πρακτικών μέτρων για τη μερική έστω αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού. Είναι προτιμότερο ακόμα και να γίνουν λιγότερα σχολεία και νοσοκομεία, αν πρόκειται να διατεθούν περισσότεροι πόροι για την ενίσχυση της γεννητικότητας του πληθυσμού η οποία βρίσκεται σήμερα στα χαμηλότερα επίπεδα της Ευρώπης.

Η ενίσχυση και ανανέωση του πληθυσμού της χώρας, μπορεί να επιτευχθεί ακόμη και με ρηξικέλευθη πολιτική ελληνοποίησης και εγκατάστασης, ιδιαίτερα σε περιοχές που φθίνουν όπως η Θράκη, η Ήπειρος και ορισμένα νησιά, οικογενειών παλιννοστούντων Ελληνοποντίων, αλλά και πολιτών άλλων εθνών, που συμβιώνουν εδώ ομαλά, όπως παράδειγμα οι Πολωνοί.

Η επιλεκτική ενσωμάτωση στην ελληνική κοινωνία και η ασφάλιση ενός μέρους έστω από τους πάνω από 600.000 παράνομους εργαζόμενους στην Ελλάδα, θα συμβάλλει στην πληθυσμιακή και φυλετική ανανέωση της χώρας και θα ενισχύσει σοβαρά τα οικονομικά του ασφαλιστικού μας συστήματος. Εκτός των παραπάνω “αιρετικών” απόψεων που πιστεύω ότι είναι καιρός να συζητηθούν δημόσια, υπάρχουν διάφορες επί μέρους προτάσεις που μπορούν να συμβάλλουν στην ορθολογική και οικονομική ανόρθωση της κοινωνικής ασφάλισης. Τέτοιες προτάσεις μεταξύ άλλων είναι και οι ακόλουθες⁴⁹:

⁴⁹ Ρουπακιώτης Χ. «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

- *Λήψη μέτρων για τη δημογραφική γήρανση με γενναία μέτρα ενίσχυσης της γεννητικότητας, ελληνοποίηση και ασφάλιση παλιννοστούντων Ομογενών, καθώς και εθνοτήτων που συμβιώνουν εδώ ομαλά όπως οι Πολωνούς .*
- *Καθιέρωση της εθνικής σύνταξης με σύνδεση των κατώτερων συντάξεων με το μισθό, καθορισμός της ανώτατης σύνταξης όχι πάνω από τον τελευταίο μισθό, και κατάργηση προνομιακών συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων.*
- *Αντικατάσταση των συντάξεων αναπηρίας με επιδόματα αναπηρίας που θα απονέμονται με αντικειμενικά κριτήρια με συνυπολογισμό του βαθμού αναπηρίας και της ηλικίας.*
- *Απαγόρευση της εργασίας στους συνταξιούχους με οριακές εξαιρέσεις. Η απαγόρευση θα αίρεται εφόσον αναστέλλεται η συνταξιοδότηση ή συνδυάζεται η μερική συνταξιοδότηση με μερική απασχόληση.*
- *Κατάργηση της χρηματοδότησης από κοινωνικούς πόρους οποιασδήποτε σύνταξης και αναθεώρηση του πίνακα βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων σύμφωνα με τα όσα ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.*
- *Καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής, καλλιέργεια της ασφαλιστικής συνείδησης με δημόσιες καμπάνιες και κατάργηση των εισφοροαπαλλαγές .*

- *Αναμόρφωση της διαδοχικής ασφάλισης, επέκτασή της στους ασφαλισμένους του ΟΓΑ και συντονισμός μεταξύ κυρίας και επικουρικής σύνταξης με παράλληλη κατάργηση της ασφάλισης σε πολλά ταμεία .*
- *Εκπαίδευση στελεχών κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής διοίκησης, προώθηση της έρευνας, εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και καθολική εφαρμογή μηχανογράφησης.*
- *Καταπολέμηση της πολυφαρμακίας με συγκεκριμένα μέτρα και ειδικότερα με προώθηση δημόσιας καμπάνιας με το σύνθημα “ λιγότερα φάρμακα, περισσότερη υγεία.” Ριζική βελτίωση, ορθολογικοποίηση και νοικοκύρεμα στην οργάνωση και διοίκηση της περίθαλψης, καθώς και κατάλληλη αξιοποίηση της εγχώριας νοσοκομειακής υποδομής και του ιατρικού δυναμικού.*

Η πολυδιάστατη πολιτική, οικονομική, κοινωνική σήμερα, συνδικαλιστική πρόκληση που αντιπροσωπεύει η κοινωνική ασφάλιση δε χρειάζεται σωτήρες, αλλά εφαρμόσιμα μέτρα πολιτικής που θα την βοηθήσουν να αποβάλλει την αναπηρία της για την οποία μιλήσαμε στην αρχή. Αλλά για να γίνει κάτι τέτοιο απαιτείται γνώση, σύνεση, συνέπεια και πάνω από όλα πολιτική γενναιότητα. Και αυτό είναι πάντοτε το ζητούμενο.

Η ανάπτυξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε κατά έναν τρόπο αποσπασματικό, μέσω της σύστασης αυτοτελών φορέων ασφάλισης που κάλυπταν συγκεκριμένες ομάδες του

πληθυσμού με βάση επαγγελματικά κριτήρια και χαρακτηριστικά. Δεν υιοθετήθηκε ένα ενιαίο ασφαλιστικό καθεστώς για όλους τους εργαζόμενους αλλά πληθώρα συστημάτων κύριας, επικουρικής και συμπληρωματικής ασφάλισης⁵⁰.

Ο σχεδιασμός των δημόσιων πολιτικών ασφάλισης γίνεται από τους φορείς της κεντρικής διοίκησης και συγκεκριμένα από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Υπουργείο Οικονομικών, το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας και το Υπουργείο Γεωργίας. Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ασκεί αυτοτελείς αρμοδιότητες στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, ενώ τα άλλα Υπουργεία ασκούν συμπληρωματικές αρμοδιότητες σε σχέση με τον κύριο άξονα των δραστηριοτήτων τους⁵¹.

Μέχρι το έτος 1995, οι αυτοτελείς αρμοδιότητες ασκούνταν από ένα ενιαίο φορέα, το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Το 1995 όμως αποφασίστηκε ο διαχωρισμός του τομέα της κοινωνικής ασφάλισης από τους τομείς της υγείας και πρόνοιας ώστε να εξυπηρετηθεί η ορθολογική διασύνδεση μεταξύ ασφάλισης και απασχόλησης. Έτσι ο τομέας της ασφάλισης

⁵⁰ Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

⁵¹ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

μεταφέρθηκε στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Εργασίας, το οποίο μετονομάστηκε σε Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Στο πλαίσιο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, οι πολιτικές κοινωνικής ασφάλισης σχεδιάζονται και εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η λειτουργία της οποίας διέπεται από το Προεδρικό Διάταγμα 213/92, όπως έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί μεταγενέστερα⁵².

Σε γνωμοδοτικό επίπεδο, οι πολιτικές κοινωνικής ασφάλισης υποστηρίζονται από ένα συμβουλευτικό όργανο που συστάθηκε το έτος 2000 στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Πρόκειται για το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων Απασχόλησης και Κοινωνικής Ασφάλισης, επταμελές συμβουλευτικό γνωμοδοτικό όργανο που συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων από πρόσωπα κύρους ιδιαίτερης επιστημονικής κατάρτισης και εμπειρίας, ασκώντας τις ακόλουθες αρμοδιότητες⁵³:

⁵² Προβόπουλος Γ., «*Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ*», Επίκαιρα θέματα Νο. 2, ΙΟΒΕ, Αθήνα 2007

⁵³ Ρουπακιώτης Χ. «*Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης*» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

- *γνωμοδοτεί και εισηγείται στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων της κυβερνητικής πολιτικής για θέματα απασχόλησης, κοινωνικής ασφάλισης και θέματα κοινωνικής πολιτικής αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, καθώς και για τις κατευθύνσεις των πολιτικών αυτών, όπως απορρέουν από υποχρεώσεις προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους διεθνείς οργανισμούς*
- *γνωμοδοτεί για τους ετήσιους και μεσοπρόθεσμους στόχους των πολιτικών απασχόλησης, κοινωνικής ασφάλισης και γενικότερα τομέων κοινωνικής πολιτικής αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας*
- *διερευνά, τεκμηριώνει και αναλύει τις εναλλακτικές δυνατότητες που υπάρχουν σχετικά με την επιλογή μέτρων απασχόλησης και κοινωνικής ασφάλισης και εισηγείται τα αναγκαία μέτρα και παρεμβάσεις προς επίτευξη των στόχων της πολιτικής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων*
- *μελετά και αναλύει τις εξελίξεις και τις προοπτικές της ελληνικής, της ευρωπαϊκής και της διεθνούς αγοράς εργασίας, καθώς και της κοινωνικής ασφάλισης, επισημαίνει και αξιολογεί τις αποκλίσεις των εξελίξεων από τους στόχους και εισηγείται τη λήψη κατάλληλων μέτρων*
- *αποτιμά την αποτελεσματικότητα και τις επιπτώσεις των παρεμβάσεων για την απασχόληση, την κοινωνική ασφάλιση και την κοινωνική πολιτική του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και υποβάλλει στον Υπουργό σχετικές ερωτήσεις. Συμμετέχει σε επιτροπές*

εμπειρογνομόνων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών αυτών

- *γνωμοδοτεί για κάθε άλλο συναφές θέμα, που παραπέμπεται σε αυτό από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.*

Οι δραστηριότητες του Συμβουλίου υποστηρίζονται από τη Μονάδα Ανάλυσης και Τεκμηρίωσης, υπηρεσία σε επίπεδο τμήματος που υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Έργο της Μονάδας είναι η παρακολούθηση των πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής ασφάλισης και η κατάρτιση μελετών και εκθέσεων για τα θέματα αυτά και γενικά η επιστημονική και γραμματειακή υποστήριξη της λειτουργίας του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων για την προώθηση του έργου του⁵⁴.

Το βασικό χαρακτηριστικό της οργανωτικής δομής του συστήματος είναι ο πολυκερματισμός του που εκφράζεται από το μεγάλο αριθμό των δημόσιων φορέων ασφάλισης.

Η ύπαρξη 170 φορέων το έτος 2002 που εποπτεύονται από πέντε τουλάχιστον διαφορετικά Υπουργεία δημιουργεί αυξημένες υποχρεώσεις σε θέματα διοίκησης και εξυπηρέτησης των ασφαλισμένων.

⁵⁴ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

Η ίδρυση και λειτουργία ενός μεγάλου αριθμού ασφαλιστικών φορέων δικαιολογείται κυρίως από τον προσανατολισμό του συστήματος στην κάλυψη διαφορετικών επαγγελματικών κατηγοριών, όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα⁵⁵:

Φορείς κοινωνικής ασφάλισης κατά επαγγελματική κατηγορία κάλυψης

<i>Αριθμός Φορέων Ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων</i>	<i>Επαγγελματικές κατηγορίες</i>
<i>22</i>	<i>Εργαζόμενοι ιδιωτικού τομέα</i>
<i>10</i>	<i>Προσωπικό τραπεζών</i>
<i>12</i>	<i>Προσωπικό δημόσιων επιχειρήσεων</i>
<i>6</i>	<i>Ανεξάρτητοι επαγγελματίες</i>
<i>11</i>	<i>Ελεύθεροι επαγγελματίες</i>
<i>6</i>	<i>Προσωπικό τύπου</i>
<i>1</i>	<i>Αγρότες</i>
<i>17</i>	<i>Δημόσιοι υπάλληλοι</i>

⁵⁵ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

Έτσι, προωθούνται παρεμβάσεις κυρίως στη συνταξιοδοτική προστασία του πληθυσμού που άλλοτε εξυπηρετούν συμφέροντα συγκεκριμένων κοινωνικό-επαγγελματικών ομάδων και άλλοτε επιχειρούν προσπάθειες επιμέρους βελτιώσεων του ασφαλιστικού συστήματος. Οι πρακτικές αυτές έχουν ως αποτέλεσμα τη μορφοποίηση ενός θεσμικού αντασφαλιστικού υπόβαθρου που διέπεται βασικά από αρχές ανταποδοτικής-διανεμητικής ασφάλισης, συμπεριλαμβάνει, όμως, ευρύτατα και αρχές μη ανταποδοτικής ασφάλισης, ασφαλιστικών μεικτών παροχών, ανταποδοτικής κεφαλαιοποιητικής ασφάλισης και κοινωνικής ασφάλειας για συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες⁵⁶.

Όσον αφορά τη διάρθρωση του συστήματος, το ελληνικό μοντέλο διαρθρώνεται σε τρεις κύριους πυλώνες: ο πρώτος πυλώνας επικεντρώνεται στα υποσυστήματα της κύριας και της επικουρικής υποχρεωτικής ασφάλισης, ο δεύτερος πυλώνας περιλαμβάνει τα υποσυστήματα της συμπληρωματικής ασφάλισης και των επαγγελματικών ταμείων που πρόσφατα θεσμοθετήθηκαν στη χώρα μας, ενώ ο τρίτος πυλώνας αφορά τα προγράμματα ιδιωτικής ασφαλιστικής κάλυψης.

Η απουσία γνήσιων επαγγελματικών ταμείων αναπληρώνεται από την ίδρυση καθεστώτων συμπληρωματικής ασφάλισης, που λειτουργούν με τη μορφή αλληλοβοηθητικών ταμείων και ταμείων πρόνοιας. Η οργάνωση των ταμείων

⁵⁶ Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα» Λιβάνης, Αθήνα, 2006

αυτών στη χώρα μας δεν διέπεται από ένα ενιαίο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο.

Προβλέπονται διαφορετικές οργανωτικές και λειτουργικές ρυθμίσεις, που αναμένονται να αποτελέσουν αντικείμενο εκτεταμένης επεξεργασίας κατά τη διάρκεια της γενικότερης διαδικασίας μεταρρύθμισης του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

3.2.2 Οι Φορείς Ασφάλισης των Μισθωτών και το Θεσμικό Πλαίσιο

Η ασφαλιστική κάλυψη των μισθωτών □ εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα επιτυγχάνεται μέσω φορέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης, ταμείων αλληλοβοήθειας για τον κίνδυνο της ασθένειας και φορέων που χορηγούν εφάπαξ παροχές. Το έτος 2002 λειτουργούσαν περισσότεροι από 50 αντίστοιχοι φορείς. Οι φορείς αυτοί αποτελούν νομικά πρόσωπα που διοικούνται από διοικητικά συμβούλια με υποχρεωτική συμμετοχή εκπροσώπων των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων.

Ο γενικός φορέας κύριας ασφάλισης των μισθωτών είναι το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ), το οποίο ιδρύθηκε το 1934 και άρχισε να λειτουργεί ουσιαστικά τη δεκαετία του 1950. Το 1983 επεκτάθηκε η ασφαλιστική κάλυψη των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα από το ΙΚΑ στο σύνολο του πληθυσμού, διευρύνοντας έτσι την προστασία που εξασφαλιζόταν πριν από την

ίδρυση του για συγκεκριμένες κατηγορίες εργαζομένων μέσω των ειδικών ταμείων κύριας ασφάλισης μισθωτών, αλλά και καλύπτοντας τους εργαζόμενους χωρίς ασφαλιστικό καθεστώς⁵⁷.

Αρκετά ειδικά ταμεία εξακολουθούν να λειτουργούν και σήμερα αυτοτελώς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενώ ορισμένα συγχωνεύτηκαν στο ΙΚΑ.

Το ΙΚΑ ασφαλίζει τα πρόσωπα που έχουν ως κύριο επάγγελμα την παροχή έμμεσης εξαρτημένης εργασίας, καθώς και ειδικές κατηγορίες προσώπων όπως ορκωτοί λογιστές, εφημεριδοπώλες, συγγραφείς, μαθητευόμενοι). Οι κίνδυνοι που καλύπτονται περιλαμβάνουν τη μητρότητα, τα οικογενειακά βάρη, την ασθένεια, το γήρας, την αναπηρία, το θάνατο, το εργατικό ατύχημα και την επαγγελματική ασθένεια, καθώς και την ανεργία⁵⁸.

Οι ασφαλισμένοι του ΙΚΑ εξυπηρετούνται για τον κίνδυνο της ανεργίας από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), αυτοτελή φορέα που ιδρύθηκε το έτος 1954 και υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ο ΟΑΕΔ καλύπτει επίσης τους κινδύνους στράτευσης και οικογενειακών βαρών των μισθωτών. Κοινωνικές

⁵⁷ Προβόπουλος Γ., «*Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ*», Επίκαιρα θέματα No. 2, ΙΟΒΕ, Αθήνα 2007

⁵⁸ Δουλκερή Τ., «*Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

παροχές με τη μορφή προγραμμάτων στέγασης, κοινωνικού τουρισμού και αναψυχής χορηγούνται επίσης στους ασφαλισμένους του ΙΚΑ από τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας και από τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων⁵⁹.

Τα ειδικά ταμεία κύριας ασφάλισης καλύπτουν συγκεκριμένες κατηγορίες εργαζομένων που δεν υπάγονται στην ασφάλιση του ΙΚΑ. Βασική προϋπόθεση υπαγωγής στην ασφάλιση των ταμείων αυτών είναι η παροχή έμμεσης εξαρτημένης εργασίας ή η άσκηση συγκεκριμένης επαγγελματικής ειδικότητας.

Η επικουρική κάλυψη των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα εξασφαλίζεται από ένα πλήθος φορέων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, που χορηγούν πρόσθετες συνταξιοδοτικές παροχές με τη μορφή μηνιαίας σύνταξης ή εφάπαξ βοηθήματος. Ο γενικός φορέας επικουρικής συνταξιοδοτικής κάλυψης των μισθωτών είναι το ΙΚΑ και συγκεκριμένα ο κλάδος του με την ονομασία «*Ιδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Τομέας Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΙΚΑ □ TEAM)*». Το ΙΚΑ-TEAM ιδρύθηκε το 1979 και εντάχθηκε στο ΙΚΑ το 1983⁶⁰.

⁵⁹ Δουλκερή Τ., «*Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

⁶⁰ Ρουπακιώτης Χ. «*Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης*» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

Ιδιαίτερα σημαντικές μεταβολές στο ασφαλιστικό καθεστώς των μισθωτών υιοθετήθηκαν το έτος 2002 με την ψήφιση του Ν.3029/2002. Οι μεταβολές αυτές προωθούν ουσιαστικά τον οργανωτικό εκσυγχρονισμό ενός ιδιαίτερα σύνθετου και πολύπλοκου καθεστώτος, εξασφαλίζοντας τόσο την απλοποίηση των διαδικασιών υπαγωγής στην ασφάλιση όσο και τη βελτίωση της μεταχείρισης των ασφαλισμένων⁶¹:

- *Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων μετονομάζεται σε Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών (Ι.Κ.Α.- Ε.Τ.Α.Μ.). Οι κλάδοι σύνταξης συγκεκριμένων ειδικών ταμείων κύριας ασφάλισης (ΤΑΠ-ΟΤΕ, ΤΣΠΗΣΑΠ, ΤΣΠ-ΕΤΕ, ΤΣΠ-ΑΤΕ, ΤΣΠ-ΤΕ, ΤΑΠ-ΙΑΤ, ΤΑΠ-ΕΤΒΑ., ΤΣΕΑΠΓΣΟ και ΤΑΠΑΕ-Εθνική) έως 1.1.2008 εντάσσονται στον κλάδο σύνταξης του Ι.Κ.Α.- Ε.Τ.Α.Μ. με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μετά από απόφαση των Διοικητικών τους Συμβουλίων και εκπόνηση ειδικής οικονομικής μελέτης που προκηρύσσεται και ανατίθεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών.*

⁶¹ Ρουπακιώτης Χ. «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

- *Ιδρύεται νέος γενικός φορέας επικουρικής κάλυψης των μισθωτών, που λειτουργεί με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και την επωνυμία Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (Ε.Τ.Ε.Α.Μ.). Το ΕΤΕΑΜ τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, διέπεται από το σύνολο των διατάξεων του καταργουμένου Ι.Κ.Α.-Τ.Ε.Α.Μ. και έχει έδρα την Αθήνα. Η έναρξη λειτουργίας του ορίζεται την 1η Ιουνίου 2003, οπότε και καταργείται το ΙΚΑ-ΤΕΑΜ.*
- *Μετατρέπονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου υφιστάμενα ταμεία ασφάλισης, τα οποία λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή κλάδοι τους που χορηγούν παροχές οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο της δημόσιας (κύριας και επικουρικής) ασφάλισης και για τις οποίες καταβάλλονται εισφορές μόνο από τους εργαζόμενους.*
- *Ιδρύονται νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ως «Ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης - ν.π.ι.δ.». Τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης έχουν ως σκοπό την παροχή στους ασφαλισμένους και δικαιούχους των παροχών, επαγγελματικής ασφαλιστικής προστασίας πέραν της παρεχόμενης από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση για τους ασφαλιστικούς κινδύνους και*

ενδεικτικά τους κινδύνους γήρατος, θανάτου, αναπηρίας, επαγγελματικού ατυχήματος, ασθένειας, διακοπής της εργασίας. Χορηγούν παροχές σε είδος ή σε χρήμα που καταβάλλονται περιοδικώς ή εφάπαξ.

3.2.3 Οι Φορείς Ασφάλισης των Αγροτών

Η ασφαλιστική προστασία των αγροτών αποτελεί έναν από τους κύριους άξονες του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης λόγω της ιδιαίτερης ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα στη χώρα μας και της αυξημένης συμβολής των αγροτών στην οικονομία της Ελλάδας. Οι αγρότες καλύπτονται από έναν αυτοτελή ασφαλιστικό φορέα, τον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), που λειτουργεί με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου⁶².

Ο ΟΓΑ ιδρύθηκε το 1961 με το Ν. 4169/61, επιδιώκοντας την κάλυψη συγκεκριμένων ασφαλιστικών κινδύνων για τα άτομα που απασχολούνται προσωπικά και κατά κύριο επάγγελμα με την αγροτική οικονομία. Ο Οργανισμός καλύπτει επίσης ειδικές κατηγορίες αγροτών καθώς και πρόσωπα που

⁶² Ρουπακιώτης Χ. «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

εξομοιώνονται με αγρότες ως προς την ασφαλιστική τους προστασία. Το ασφαλιστικό καθεστώς των αγροτών διακρίνεται σε τρεις περιόδους⁶³:

- *Η πρώτη περίοδος (1961-1981) αναφέρεται στην ίδρυση και ανάπτυξη των μηχανισμών της ασφαλιστικής προστασίας των αγροτών μέσω της λειτουργίας του ΟΓΑ, ο οποίος κάλυπτε τους κινδύνους της ασθένειας, του γήρατος, της αναπηρίας και του θανάτου. Ο Οργανισμός χορηγούσε μη ανταποδοτικές παροχές στους ασφαλισμένους του, αφού παρά τη νομοθετική πρόβλεψη για την καταβολή εισφορών οι σχετικές ρυθμίσεις δεν ενεργοποιήθηκαν ποτέ. Επίσης, ο Οργανισμός χορηγούσε αποζημιώσεις σε ιδιοκτήτες ή εκμεταλλευτές γεωργικών επιχειρήσεων σε περίπτωση ζημιών που προκαλούνται στην παραγωγή τους λόγω φυσικών καταστροφών (χαλάζι, παγετός κ.α.).*
- *Η δεύτερη περίοδος (1982-1995) επεκτείνει την ασφαλιστική προστασία των αγροτών, καθώς καθιερώνεται το 1982 η αυτοτελής συνταξιοδότηση στις αγρότισσες και εισάγεται το 1987 ο θεσμός της πρόσθετης ασφάλισης των αγροτών. Ο Ν. 1745/87 συστήνει έναν ειδικό και αυτοτελή κλάδο πρόσθετης υποχρεωτικής ασφάλισης των αγροτών, ο οποίος χορηγεί ανταποδοτικές παροχές με τη μορφή πρόσθετης σύνταξης στους ασφαλισμένους του ΟΓΑ σε περίπτωση γήρατος και*

⁶³ Ρουπακιώτης Χ. «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

αναπηρίας καθώς και στα μέλη της οικογένειάς τους σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου. Για τον υπολογισμό των εισφορών και παροχών προβλέπονταν τρεις ασφαλιστικές κλάσεις, τις οποίες επέλεξαν οι ίδιοι οι ασφαλισμένοι του Οργανισμού.

- *Η τρίτη περίοδος (1996-2002) σηματοδοτεί την ουσιαστική και οργανωτική αναδιάρθρωση του ασφαλιστικού καθεστώτος των αγροτών, η οποία θεσμοθετείται το 1997 με τη σύσταση κλάδου κύριας ασφάλισης αγροτών στον ΟΓΑ (Ν. 2458/97 για τη «Σύσταση Κλάδου Κύριας Ασφάλισης Αγροτών και άλλες διατάξεις»). Η λειτουργία του κλάδου εγκαινιάστηκε την 1.1.1998 και από την έναρξη ισχύος του καταργήθηκε ο κλάδος πρόσθετης ασφάλισης αγροτών, που είχε συσταθεί το 1987.*

Τα κύρια χαρακτηριστικά του τότε νέου ασφαλιστικού καθεστώτος των αγροτών είναι⁶⁴:

- *η χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών παροχών από τις εισφορές των ασφαλισμένων (οι εισφορές υπολογίζονται σε ποσοστό 7% επί των ποσών επτά (7) διαφορετικών ασφαλιστικών κατηγοριών, στις οποίες οι ασφαλισμένοι κατατάσσονται ύστερα από σχετική τους δήλωση)*

⁶⁴

Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

- *η τυποποίηση της κρατικής χρηματοδότησης προς τον ΟΓΑ (το ποσοστό της κρατικής εισφοράς ορίζεται σε 14% επί των ποσών των επτά ασφαλιστικών κατηγοριών)*
- *η καθιέρωση του θεσμού της διαδοχικής ασφάλισης και για τους αγρότες (μεταφέρονται δηλαδή τα έτη ασφάλισής τους σε περίπτωση ένταξής τους σε νέο ασφαλιστικό καθεστώς άλλου οργανισμού)*
- *η καθιέρωση ενός συστήματος αυτόματης αύξησης των συντάξεων, το οποίο αντιστοιχεί στο ποσοστό αναπροσαρμογής των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων*
- *η επέκταση των παροχών ασθενείας σε είδος για τους ασφαλισμένους, τους συνταξιούχους του ΟΓΑ και τα μέλη της οικογένειάς τους (προβλέπεται μάλιστα η δυνατότητα εξυπηρέτησης των προσώπων αυτών και από τις υγειονομικές υπηρεσίες του ΙΚΑ)*
- *η χρηματοδότηση των παροχών ασθένειας από τις εισφορές των ασφαλισμένων (οι εισφορές υπολογίζονται σε ποσοστό 1,5% επί των ποσών των επτά διαφορετικών ασφαλιστικών κατηγοριών, στις οποίες οι ασφαλισμένοι κατατάσσονται ύστερα από σχετική τους δήλωση)*
- *η θεσμοθέτηση της χορήγησης συντάξεως λόγω θανάτου υπό τις ίδιες προϋποθέσεις (μη συνταξιοδότηση, μη απασχόληση σε άλλη εργασία εκτός από αυτές που υπάγονται στον ΟΓΑ) τόσο στον χήρο όσο και στη χήρα*

- *η εισαγωγή κατώτατων ορίων για τις συντάξεις λόγω αναπηρίας και λόγω ατοχήματος εκτός εργασίας (δεν προβλέπονται όμως κατώτατα όρια για τις συντάξεις γήρατος).*

Το νέο ασφαλιστικό καθεστώς των αγροτών επέτρεπε την ολοκληρωμένη κάλυψη του αγροτικού πληθυσμού μέσω ενός σύγχρονου συστήματος προστασίας που θα εξασφάλιζε μεσοπρόθεσμα τη σύγκλιση του επιπέδου των παροχών τους με τις αντίστοιχες των μισθωτών. Το σύστημα στηρίζεται πλέον σε καθιερωμένες αρχές της κοινωνικής ασφάλισης (αναδιανομή, ανταποδοτικότητα) και ενισχύονταν από την πρόβλεψη της συμμετοχής του κράτους στη χρηματοδότησή του. Παράλληλα, προβλέπεται η εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού, αναψυχής και πολιτιστικών δραστηριοτήτων για τους ασφαλισμένους και συνταξιούχους του ΟΓΑ μέσω του Λογαριασμού Αγροτικής Εστίας που συστάθηκε το έτος 2002 και λειτουργεί στο πλαίσιο του ΟΓΑ.

3.2.4 Οι Φορείς Ασφάλισης των Ελεύθερων και Ανεξάρτητων Επαγγελματιών

Οι ελεύθεροι και ανεξάρτητοι επαγγελματίες καλύπτονται από αυτοτελείς φορείς κοινωνικής ασφάλισης που λειτουργούν με τη μορφή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Το έτος 2002 λειτουργούσαν πέντε (5) φορείς κύριας ασφάλισης ελεύθερων επαγγελματιών και τρεις (3) φορείς κύριας ασφάλισης ανεξάρτητων επαγγελματιών.

Ο κύριος φορέας ασφάλισης των ελεύθερων επαγγελματιών είναι ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) που συστήθηκε το

1999, καλύπτοντας υποχρεωτικά τα πρόσωπα που ασκούν το επάγγελμα του εμπόρου, του βιοτέχνη, του αυτοκινητιστή και του ξενοδόχου.

Ο ΟΑΕΕ λειτουργεί ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και σ□ αυτόν έχουν συγχωνευθεί τρία νομικά πρόσωπα που κάλυπταν πριν από την ίδρυση του συγκεκριμένες κατηγορίες ελεύθερων επαγγελματιών, το Ταμείο Ασφάλισης Εμπόρων (ΤΑΕ), το Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Ελλάδος (ΤΕΒΕ) και το Ταμείο Συντάξεων Αυτοκινητιστών (ΤΣΑ). Από οργανωτική άποψη, περιλαμβάνει δύο κλάδους, τον Κλάδο Σύνταξης και τον Κλάδο Υγείας, οι οποίοι διαθέτουν πλήρη οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια⁶⁵.

Ο ΟΑΕΕ εξασφαλίζει την ασφαλιστική κάλυψη των ελεύθερων επαγγελματιών σε περίπτωση γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, ατυχήματος, ασθένειας και μητρότητας. Επίσης εξασφαλίζει την κάλυψη των μελών των οικογενειών των ασφαλισμένων του σε περίπτωση ασθένειας ή θανάτου τους.

Οι φορείς που αντιπροσωπεύουν την κύρια ασφάλιση των ανεξάρτητων επαγγελματιών είναι το Ταμείο Νομικών, το Ταμείο Σύνταξης και Αυτασφάλισης Υγειονομικών (ΤΣΑΥ) και το Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημόσιων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ). Το Ταμείο Νομικών καλύπτει τους δικηγόρους, τους συμβολαιογράφους, τους δικαστικούς επιμελητές και ορισμένες κατηγορίες

⁶⁵ Ρουπακιώτης Χ. «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

δικαστών. Το ΤΣΑΥ καλύπτει όσους ασκούν τα επαγγέλματα του ιατρού, οδοντιάτρου, κτηνιάτρου και φαρμακοποιού. Το ΤΣΜΕΔΕ καλύπτει τους διπλωματούχους πολιτικούς μηχανικούς, μηχανολόγους, ηλεκτρολόγους καθώς και εκείνους που ασκούν το επάγγελμα του εργολάβου δημοσίων έργων⁶⁶.

3.2.5 Οι Φορείς Ασφάλισης των Δημοσίων Υπαλλήλων

Η ασφάλιση των δημοσίων υπαλλήλων καλύπτεται από φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και το Υπουργείο Οικονομικών. Φορέας κύριας ασφάλισης είναι το Δημόσιο, που καλύπτει τους ασφαλισμένους δημοσίου υπαλλήλους μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Οι φορείς επικουρικής και συμπληρωματικής ασφάλισης διαφοροποιούνται ανάλογα με τις κατηγορίες των ασφαλισμένων. Οι φορείς αυτοί χορηγούν επικουρικές συντάξεις και εφάπαξ βοηθήματα στα άτομα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους⁶⁷.

Μέχρι το 1999 λειτουργούσαν δώδεκα Ταμεία Αρωγής Δημοσίων Υπαλλήλων (στα οποία ασφαλιζόνταν για επικουρική σύνταξη οι δημόσιοι υπάλληλοι των διαφόρων υπουργείων), το Ταμείο Ασφάλισης Δημοτικών και

⁶⁶ Ρουπακιώτης Χ. «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

⁶⁷ Ρουπακιώτης Χ. «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

Κοινοτικών Υπαλλήλων (στο οποίο ασφαλίζονται οι υπάλληλοι των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης), το Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (στην ασφάλιση του οποίου υπάγονται οι υπάλληλοι των ασφαλιστικών οργανισμών και του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων), το Ταμείο Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων (στην ασφάλιση του οποίου υπάγονται υποχρεωτικά όλοι οι δημόσιοι πολιτικοί υπάλληλοι που συνταξιοδοτούνται από το δημόσιο) και το Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων, που καλύπτει όλους τους τακτικούς δημόσιους υπάλληλους.

Το έτος 1999 αποφασίστηκε η ενοποίηση των δώδεκα Ταμείων Αρωγής προκειμένου να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη διοικητική και οικονομική ευελιξία και αποτελεσματικότητα στο σύστημα επικουρικής ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων. Έτσι συστάθηκε από 1.4.1999 ένας νέος φορέας με την επωνυμία «*Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ)*» που εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ταυτόχρονα καταργήθηκαν τα Ταμεία Υπαλλήλων των Υπουργείων Βιομηχανίας, Γεωργίας, Δικαιοσύνης, Εμπορίου, Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ΠΕΧΩΔΕ, Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εξωτερικών, Κοινωνικών Υπηρεσιών, Συγκοινωνιών, καθώς και τα Ταμεία Τελωνειακών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας⁶⁸.

⁶⁸ Δουλκερή Τ., «*Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

Το ΤΕΑΔΥ λειτουργεί με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και σκοπός του είναι η παροχή επικουρικής σύνταξης στις ακόλουθες κατηγορίες προσώπων και στα μέλη των οικογενειών τους:

- *τα πρόσωπα που ασφαλιζόνταν στα Ταμεία Αρωγής Υπαλλήλων των Υπουργείων Βιομηχανίας, Γεωργίας, Δικαιοσύνης, Εμπορίου, Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ΠΕΧΩΔΕ, Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εξωτερικών, Κοινωνικών Υπηρεσιών, Συγκοινωνιών, καθώς και στα Ταμεία Τελωνειακών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας.*
- *οι διοριζόμενοι μετά την 1.4.1999 τακτικοί υπάλληλοι στα Υπουργεία Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων*
- *οι τακτικοί υπάλληλοι όλων των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, που ιδρύονται μετά τις 4.1.1999*
- *το τακτικό προσωπικό των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που συνιστούν αυτές.*

3.3 Ποια τα Χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Προστασίας στην Ελλάδα

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι οι οποίοι συντείνουν στο γεγονός πως οι συντάξεις στις μέρες μας δεν ανταποκρίνονται στην εργασιακή απασχόληση των ασφαλισμένων από τα προηγούμενα χρόνια. Σύμφωνα με ασφαλή συμπεράσματα, οι συντάξεις του ΙΚΑ είναι τόσο χαμηλές που δεν μπορεί με κανένα τρόπο να λυθεί το ζήτημα της βιωσιμότητας του ταμείου με περαιτέρω μείωση των

συντάξεων τα επόμενα χρόνια συνεπώς και των εργαζομένων στη σημερινή εποχή και οι οποίοι θα αμείβονται χαμηλότερα.

Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί πως τρεις στους τέσσερις συνταξιούχους δηλαδή το 73% εισπράττουν συντάξεις μικρότερες από 500 ευρώ, κάτι που σημαίνει ότι μια μείωση των συντάξεων θα οδηγούσε σε επιπρόσθετη αύξηση της φτώχειας αλλά και συνέχισης του ίδιου φαινομένου τα επόμενα χρόνια⁶⁹.

Συνεπώς, ο νόμος του 2008, με τις μειώσεις που επιφέρει στις επικουρικές συντάξεις, κινείται σε αντίθετη κατεύθυνση από τις συστάσεις της αναλογιστικής μελέτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάτι τέτοιο ισχύει και για το νόμο του έτους 2002, όπου σύμφωνα με αυτόν αλλάζει ο τρόπος υπολογισμού των συντάξεων από 1/1/2008, οδηγώντας σε περαιτέρω μείωση τους.

Ένας ακόμη λόγος για το ότι οι συντάξεις δεν ανταποκρίνονται στη σημερινή απασχόληση των εργαζομένων, είναι και η αύξηση των ορίων ηλικίας. Η εκτίμηση των επιπτώσεων μιας αύξησης της μέσης ηλικίας συνταξιοδότησης, θεωρείται μια «συνταγή» που αποτελεί τον κανόνα σε κάθε νεοφιλελεύθερη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού και εξασφάλιση χρημάτων για μελλοντικές γενεές. Το αποτέλεσμα μιας τέτοιας πολιτικής είναι βέβαια πολύ περιορισμένο, αφού για κάθε αύξηση του μέσου πραγματικού ορίου συνταξιοδότησης κατά έναν χρόνο, η βιωσιμότητα του συστήματος επεκτείνεται κατά μερικούς μήνες μόνο. Το κόστος αύξησης των ορίων συνταξιοδότησης είναι πολύ μεγαλύτερο από το

⁶⁹ Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, «Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός», Αθήνα 1998

όφελος για τη βιωσιμότητα του συστήματος και φυσικά και τους σημερινούς εργαζομένους.

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί πως τα αποθεματικά των ταμείων είναι ένας ακόμη παράγοντας της χαμηλής συνταξιοδότησης των εργαζομένων. Έχει αναφερθεί πως η βασική πηγή της παθογένειας του ασφαλιστικού στη σαφώς προβληματική συνεισφορά των αποδόσεων των αποθεματικών και των επενδύσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η «αφαίμαξη» των αποθεματικών του ΙΚΑ από τη δεκαετία του 1950 έως και τις μέρες μας και με σκοπό την ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας σε βάρος της κοινωνικής πολιτικής, στέρησε ουσιαστικά από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ τους απαραίτητους πόρους που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν την οικονομική του βιωσιμότητα χωρίς σημαντικά προβλήματα στο μέλλον⁷⁰.

3.3.1 Κοινωνική Προστασία και Κοινωνικός Αποκλεισμός Λόγω Μικρών Ποσών Καταβολής Συντάξεων

Ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν σημαίνει μόνο ανεπαρκές εισόδημα. Υπερβαίνει ακόμη και τη συμμετοχή στην εργασιακή ζωή, εκδηλώνεται σε τομείς όπως η στέγαση, η εκπαίδευση, η υγεία και η πρόσβαση σε υπηρεσίες. Θίγει όχι μόνο άτομα που έχουν υποστεί σοβαρή οπισθοδρόμηση, αλλά και

⁷⁰ Προβόπουλος Γ., «Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ», Επίκαιρα θέματα Νο. 2, ΙΟΒΕ, Αθήνα 2007

κοινωνικές ομάδες, ιδιαίτερα σε αστικές και αγροτικές περιοχές, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο διάκρισης, διαχωρισμού ή εξασθένησης των παραδοσιακών μορφών των κοινωνικών σχέσεων.

Γενικότερα, η επισήμανση των ρωγμών στον κοινωνικό ιστό, υποδηλώνει κάτι περισσότερο από κοινωνική ανισότητα και συνεπακόλουθα ενέχει τον κίνδυνο μιας διπλής ή κατακερματισμένης κοινωνίας. Οι ευθύνες των μόνων γονέων και τα χαμηλά επίπεδα εισοδήματος τοποθετούν τις γυναίκες, ιδίως, σε καταστάσεις φτώχειας με πενιχρές προοπτικές βελτίωσης της θέσης τους.

3.3.2 Τα Αίτια του Κοινωνικού Αποκλεισμού Λόγω των Μικρών Ποσών Καταβολής Συντάξεων

Τα αίτια του αποκλεισμού είναι πολλαπλά: η μόνιμη ανεργία και, ιδίως, η μακροχρόνια ανεργία, ο αντίκτυπος της βιομηχανικής αλλαγής σε μη ειδικευμένους εργαζόμενους, η εξέλιξη των οικογενειακών δομών και η παρακμή των παραδοσιακών μορφών αλληλεγγύης, η αύξηση του ατομικισμού και η παρακμή των παραδοσιακών αντιπροσωπευτικών θεσμών, τέλος, οι νέες μορφές μετανάστευσης, ιδιαίτερα η παράνομη μετανάστευση και οι μετακινήσεις του πληθυσμού. Όλα αυτά τα φαινόμενα συνδέονται μερικές φορές με παραδοσιακές μορφές φτώχειας που συγκεντρώνονται σε παρακμάζουσες αστικές περιοχές ή σε αγροτικές περιοχές οι οποίες υπολείπονται της γενικής προόδου στην κοινωνία”

Βεβαίως υπάρχει μια σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με αυτό που παρατηρούμε στον καθημερινό λόγο: εδώ υπεισέρχεται η έννοια της

“διαδικασίας”. Όμως, κρίνοντας την παρουσίαση τόσο του ίδιου του φαινομένου όσο και των αιτίων που φέρονται να το προκαλούν, διαπιστώνουμε ότι για την περιγραφή τους παρατίθενται, το ένα δίπλα στο άλλο, πολύ διαφορετικά μεταξύ τους φαινόμενα, για τα οποία δεν δίνεται, ούτε ως υπόθεση εργασίας, ένα ενοποιητικό στοιχείο.

Επιπλέον, αν και τονίζεται στην αρχή ότι η ιδιαιτερότητα του κοινωνικού αποκλεισμού συνίσταται στο γεγονός ότι αποτελεί διαδικασία που οδηγεί στη φτώχεια και στην περιθωριοποίηση, το κείμενο καταλήγει σε μία ταύτιση αιτίων και όψεων του φαινομένου. Δηλαδή, τελικά, ο ορισμός του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί τη βάση επάνω στην οποία οικοδομείται η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμησή του κοινωνικού αποκλεισμού δεν διαφέρει αισθητά από τον προ επιστημονικό ορισμό που δίνεται στο πλαίσιο του καθημερινού λόγου⁷¹

3.3.3 Κοινωνικός Αποκλεισμός ως Παρεμπόδιση στην Απορρόφηση Δημόσιου και Κοινωνικού Πλούτου

Κοινωνικός αποκλεισμός με τον ορισμό αυτό δίνεται μια διαφορετική έννοια από εκείνες της φτώχειας και της περιθωριοποίησης. Κοινωνικός αποκλεισμός είναι η παρεμπόδιση απορρόφησης κοινωνικών και δημόσιων αγαθών, όπως παράδειγμα αυτά της εκπαίδευσης, του συστήματος υγειονομικής

⁷¹ Δουλκερή Τ., «*Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

περίθαλψης κλπ., η έλλειψη των οποίων οδηγεί συνήθως και στην οικονομική ανέχεια και στην περιθωριοποίηση.

Ο όρος "κοινωνικός αποκλεισμός" χαρακτηρίζει, δηλαδή, τόσο μία κατάσταση όσο και μία διαδικασία. Για μια ανθρώπινη διαβίωση οι άνθρωποι έχουν στη διάθεσή τους πέρα από το προσωπικό τους εισόδημα και δημόσιο και κοινωνικό πλούτο, του οποίου κάνουν χρήση σε διαφορετικό βαθμό. Έτσι, όποια παιδιά έχουν φοιτήσει μόνο στην υποχρεωτική εκπαίδευση έχουν χρησιμοποιήσει από το δημόσιο πλούτο ένα συγκεκριμένο ποσό, που μπορούμε για κάθε χώρα να το υπολογίσουμε επακριβώς.

Εάν κάποια παιδιά συνεχίσουν και τελειώσουν και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αυτά έχουν απορροφήσει από το δημόσιο πλούτο ένα μεγαλύτερο ποσό. Εάν, τέλος, κάποια από αυτά φοιτήσουν στο πανεπιστήμιο και ολοκληρώσουν πανεπιστημιακές σπουδές, τότε αυτά απορροφούν από το δημόσιο πλούτο ένα πολύ μεγαλύτερο ποσό.

Το ίδιο συμβαίνει και σε μια σειρά από άλλες δραστηριότητες. Έτσι, όποιο άτομο επισκέπτεται ένα θέατρο που επιδοτείται από το κράτος ή επισκέπτεται ένα μουσείο, αυτό απορροφά ένα μέρος του δημόσιου και κοινωνικού πλούτου. Παρομοίως χρησιμοποιεί δημόσιο και κοινωνικό πλούτο όποιο άτομο έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει ένα σύστημα υγείας στο οποίο επενδύονται υψηλά ποσά. Ή όποιο έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί για τις απαραίτητες μετακινήσεις του ένα πρόσφορο οδικό σύστημα ή ένα πρόσφορο επιδοτούμενο σύστημα δημόσιων συγκοινωνιών.

Σημαντικό είναι το εξής, όσο λιγότερο δημόσιο και κοινωνικό πλούτο απορροφά ένας άνθρωπος τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα να διολισθήσει σε συνθήκες φτώχειας. Όμως ο βαθμός απορρόφησης δημόσιου πλούτου δεν είναι τυχαίο γεγονός. Ορισμένες ομάδες ανθρώπων έχουν περισσότερες δυνατότητες να απορροφήσουν δημόσιο πλούτο και άλλες λιγότερο.

Σύμφωνα με διάφορες ιστορικές μελέτες αλλά και την ανάπτυξη των συνταξιοδοτικών συστημάτων, έχει αναδειχθεί πως μια βασική διάκριση ως προς τη μέθοδο χρηματοδότησης των ταμείων με σκοπό την καταβολή συντάξεων στους συνταξιούχους, αυτή διακρίνεται ανάμεσα σε διανεμητικά και κεφαλαιοποιητικά συστήματα. Τα διανεμητικά αυτά συστήματα στηρίζονται στην αρχή των τρεχουσών πληρωμών, δηλαδή οι σημερινοί εργαζόμενοι καταβάλλουν τις εισφορές από τις οποίες χρηματοδοτούνται οι τρέχουσες συντάξεις. Το θέμα όμως είναι για πόσο θα υπάρχουν τα χρήματα στα ταμεία να καταβάλλονται οι συντάξεις για την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού των συνταξιούχων των διαφόρων δημοσίων ταμείων⁷².

Από την παραπάνω αρχή προκύπτει και το βασικό χαρακτηριστικό αυτού του τρόπου χρηματοδότησης: η διαγενεακή αλληλεγγύη. Ιστορικά, το εν λόγω μοντέλο προέκυψε από τη μετεξέλιξη της αλληλοβοηθητικής ασφάλισης που αναπτύχθηκε κυρίως ανάμεσα στους μισθωτούς και για αυτό το λόγο στηρίζεται στις εισφορές. Η ανάδειξή του σε κυρίαρχο μοντέλο οφείλεται, σε ορισμένες

⁷² Νεκτάριος Μ., «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Financial Forum, 1996

περιπτώσεις, στους αγώνες διάφορων μερίδων της εργατικής τάξης, ενώ σε άλλες περιπτώσεις στην πρωτοβουλία της κρατικής γραφειοκρατίας.

Αποτελεί επίσης γεγονός πως η πλειονότητα των ασφαλιστικών συστημάτων της Ηπειρωτικής Ευρώπης λειτουργούν στη βάση του διανεμητικού μοντέλου, εφόσον είναι το μόνο που παράγει την απαιτούμενη κοινωνική αλληλεγγύη και χωρίς να οδηγεί τους συνταξιούχους στον κοινωνικό αποκλεισμό. Το γεγονός βέβαια ότι το διανεμητικό σύστημα είναι μια κοινωνικά γειωμένη μέθοδος χρηματοδότησης των συντάξεων, το καθιστά αυτόματα αρκετά ευαίσθητο στις μεταβολές της κοινωνικοπολιτικής και της εργασιακής δομής με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις την πρόκληση του κοινωνικού αποκλεισμού λόγω των χαμηλών απολαβών των συντάξεων.

Η χρυσή εποχή για τα διανεμητικά συστήματα και συνεπώς της καταβολής συντάξεων, ήταν η περίοδος της κεϋνσιανής συναίνεσης και όταν ο βασικός προσανατολισμός των κρατικών πολιτικών ήταν η επίτευξη της πλήρους απασχόλησης και η ενίσχυση της συνολικής ζήτησης με σκοπό την αποταμίευση των ταμείων για μελλοντικές πληρωμές.

Το αυξημένο επίπεδο απασχόλησης παλαιότερα ήταν εκείνο το οποίο διέυρυνε σημαντικά τη δεξαμενή των εισφορών εξασφαλίζοντας ένα ικανοποιητικό επίπεδο συντάξεων ενάντια στον όποιο κοινωνικό αποκλεισμό, το οποίο με τη σειρά του ενίσχυε την αγοραστική δύναμη όσων ήταν έξω από την αγορά εργασίας διασφαλίζοντας το επίπεδο της συνολικής ζήτησης. Η «διάρρηξη» όμως της κεϋνσιανής συναίνεσης, σε συνδυασμό με τις

δημογραφικές μεταβολές, οδήγησε τα διανεμητικά συστήματα σε κρίση και συνεπώς και τις καταβολές των συντάξεων⁷³.

Πιο συγκεκριμένα, η εγκατάλειψη της πλήρους απασχόλησης και η εισαγωγή των ευέλικτων μορφών εργασίας συρρίκνωσαν σημαντικά το ασφαλισμένο εργατικό δυναμικό, περιορίζοντας τη «δεξαμενή» των εισφορών οδηγώντας στην κοινωνική απομόνωση και τον αποκλεισμό των συνταξιούχων. Από την άλλη πλευρά επίσης, το πέρασμα της γενιάς της πλήρους απασχόλησης στη σύνταξη οδήγησε σε επέκταση των απαιτούμενων κονδυλίων, τα οποία σε αρκετές περιπτώσεις ξεπερνούν τις καταβαλλόμενες εισφορές από τους εργαζόμενους.

Οι συντάξεις που καταβάλλονται στις μέρες μας χρηματοδοτούνται από τις εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών οι οποίες όμως είναι περιορισμένες, τη συμμετοχή του κράτους και τις αποδόσεις των αποθεματικών και των επενδύσεων. Οι τέσσερις αυτές παράμετροι λειτουργούν συμπληρωματικά στη κάθε μια. Με άλλα λόγια αν μειωθεί η συνεισφορά μιας παραμέτρου, θα πρέπει να αυξηθεί αντίστοιχα κάποια άλλη, ώστε οι συντάξεις να παραμείνουν σταθερές ή τουλάχιστον να μην μειωθούν περαιτέρω. Η επίδραση των αποθεματικών της κοινωνικής ασφάλισης στην πραγματική οικονομία προκαλεί μεγάλο ενδιαφέρον για το πόσο επηρεάζει σημαντικά τον όγκο των κεφαλαίων στις παγκόσμιες κεφαλαιαγορές. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα ποσά των αποθεματικών για χώρες της Ευρώπης και τις ΗΠΑ οι

⁷³ Νεκτάριος Μ., «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Financial Forum, 1996

οποίες ξεκίνησαν την κεφαλαιοποίηση των επικουρικών συντάξεων από το 1975 με αρχικά αποθεματικά περίπου 200 δισ. δολάρια. Τα αποθεματικά αυτά έφτασαν το 2000 στο ποσό των 7,8 τρισ. δολάρια και αντιπροσωπεύουν το 78% του ΑΕΠ.

Αποθεματικά Επικουρικών ταμείων Συντάξεων 2000(σε δισ. ευρώ)

Χώρα	Αποθεματικά%	ΑΕΠ
Αυστρία	24,7	12
Βέλγιο	14,5	5,9
Δανία	42	23,8
Φιλανδία	11,8	8,9
Γαλλία	92,1	6,5
Γερμανία	331,3	16,3
Ελλάδα	5,1	4,1
Ιρλανδία	52,5	51
Ιταλία	29,9	2,5
Λουξεμβούργο	0,1	111
Πορτογαλία	13,1	11,5
Ισπανία	42,4	7
Σουηδία	139,6	56,6
Μ. Βρετανία	1240,2	80,1
Σύνολο Ε.Ε	2484,3	29,2
Ισλανδία	6,5	70,3
Νορβηγία	7,5	4,3

Ελβετία	321	122,7
ΗΠΑ(σε δισ. δολάρια)	7773	78

3.4 Διάρθρωση –Διαχείριση Δαπανών και Εσόδων στην Κοινωνική Ασφάλιση

3.4.1 Η Εθνική Αναλογιστική Αρχή

Η Εθνική Αναλογιστική Αρχή θεσμοθετήθηκε το έτος 2002 ως ανεξάρτητη αρχή με διοικητική αυτοτέλεια που εποπτεύεται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ως προς τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεών της και την κίνηση πειθαρχικού ελέγχου κατά των μελών της. Θα διοικείται από πέντε (5) μέλη και θα ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες⁷⁴ :

- *Συντάσσει αναλογιστικές εκθέσεις στα πλαίσια του μακροχρόνιου οικονομικού και χρηματοδοτικού σχεδιασμού για την εξασφάλιση της κοινωνικής ανταποδοτικότητας και της βιωσιμότητας του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.*
- *Παρακολουθεί την πορεία των αναλογιστικών δεδομένων των ασφαλιστικών οργανισμών που έχουν μορφή ν.π.δ.δ., των ασφαλιστικών οργανισμών που έχουν μορφή ν.π.ι.δ. και κάθε άλλου ασφαλιστικού οργανισμού που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή άλλου Υπουργού.*

⁷⁴ Δουλκερή Τ., «Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα», Παπαζήσης, Αθήνα 2005

- *Συντάσσει την ετήσια έκθεση για την οικονομική κατάσταση του ασφαλιστικού συστήματος της Χώρας και εισηγείται τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για τη διατήρηση της αναλογιστικής ισορροπίας του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και εν γένει υποβάλλει προτάσεις για τη βελτίωσή του.*
- *Γνωμοδοτεί για ειδικότερα θέματα αναλογιστικής αποτίμησης των ασφαλιστικών οργανισμών που έχουν μορφή ν.π.δ.δ., των ασφαλιστικών οργανισμών που έχουν μορφή ν.π.ι.δ. και υπάγονται στον παρόντα νόμο και κάθε άλλου ασφαλιστικού οργανισμού που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή άλλου Υπουργού.*
- *Συντάσσει ετήσια έκθεση για κάθε έναν από τους ασφαλιστικούς οργανισμούς που έχουν μορφή ν.π.δ.δ., τους ασφαλιστικούς οργανισμούς που έχουν μορφή ν.π.ι.δ. και κάθε άλλον ασφαλιστικό οργανισμό που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή άλλου Υπουργού και, εφόσον κρίνει ότι συντρέχει λόγος, υποβάλλει προτάσεις για τη βελτίωση της οικονομικής τους θέσης ή τη συγχώνευσή τους.*
- *Καθορίζει τις προδιαγραφές εκπόνησης αναλογιστικών μελετών.*
- *Συντάσσει τους ελληνικούς αναλογιστικούς πίνακες.*
- *Διατυπώνει γνώμη για τις προοπτικές οικονομικής βιωσιμότητας ενόψει πρότασης για ίδρυση ασφαλιστικών οργανισμών που έχουν μορφή ν.π.δ.δ., των ασφαλιστικών οργανισμών που έχουν μορφή ν.π.ι.δ. και*

κάθε άλλου ασφαλιστικού οργανισμού που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή άλλου Υπουργού, αφού λάβει υπόψη την αναλογιστική μελέτη που εκπονήθηκε για το σκοπό αυτό.

- *Προβαίνει στους τακτικούς και έκτακτους αναλογιστικούς ελέγχους των ασφαλιστικών οργανισμών του παρόντος νόμου και υποβάλλει έκθεση με τα πορίσματα των ελέγχων αυτών στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στον αρμόδιο για την εποπτεία του συγκεκριμένου ασφαλιστικού οργανισμού Υπουργό και στο Δ.Σ. του οικείου οργανισμού. Οι τακτικοί έλεγχοι είναι υποχρεωτικοί και γίνονται μία φορά τον χρόνο. Οι έκτακτοι έλεγχοι γίνονται μετά από πρόσκληση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, του αρμόδιου για την εποπτεία του συγκεκριμένου οργανισμού Υπουργού, του οικείου οργανισμού ή με πρωτοβουλία της Ε.Α.Α. Σε περίπτωση που από τον τακτικό ή έκτακτο έλεγχο προκύψει ότι υπάρχουν μείζονα οικονομικά προβλήματα σε κάποιον ή κάποιους ασφαλιστικούς οργανισμούς, η Ε.Α.Α. υποχρεούται να υποβάλει προτάσεις για βελτίωση της οικονομικής τους θέσης ή ακόμα, σε περίπτωση που εμφανίζεται πρόβλημα βιωσιμότητας κάποιου ή κάποιων ασφαλιστικών οργανισμών, υποχρεούται να εισηγηθεί μέτρα για την αποκατάσταση της βιωσιμότητάς του ή, αν κρίνει ότι αυτή δεν είναι εφικτή, να γνωμοδοτήσει σχετικά με τη δυνατότητα ή και την ανάγκη συγχώνευσής τους με άλλους ασφαλιστικούς οργανισμούς ή και διάλυσής τους,*

προτείνοντας στην περίπτωση αυτή και τον τρόπο διανομής της περιουσίας στους ασφαλισμένους.

- *Συλλέγει, οργανώνει, επεξεργάζεται και αξιολογεί τα απαραίτητα για την εκπλήρωση της αποστολής της τεχνικά, οικονομικά, λογιστικά, δημογραφικά και άλλα συναφή στοιχεία που αφορούν στους ασφαλιστικούς οργανισμούς που έχουν μορφή ν.π.δ.δ., στους ασφαλιστικούς οργανισμούς που έχουν μορφή ν.π.ι.δ. και υπάγονται στον παρόντα νόμο και κάθε άλλον ασφαλιστικό οργανισμό που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή άλλου Υπουργού.*
- *Συνεργάζεται με τις αντίστοιχες αρχές άλλων κρατών ή με διεθνή και ευρωπαϊκά όργανα και συμμετέχει σε δραστηριότητες των εν λόγω αρχών και οργάνων.*

3.5 Προβλήματα και Προοπτικές που Εντοπίζονται στο Τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα

3.5.1 Εμπειρική Μελέτη και Σύγκριση Ατόμων Άνω των 60 Ετών με Σύνταξη από ΙΚΑ και ΟΓΑ και Προβλήματα Διαβίωσης ως προς την Κοινωνική Ασφάλιση

Είναι γεγονός ότι η μεγαλύτερη πλειοψηφία των συνταξιούχων που λαμβάνει από το κράτος συντάξεις από τα δημόσια ταμεία ασφάλισης ΙΚΑ και ΟΓΑ, εκείνες χαρακτηρίζονται ως σημαντικά «μικρές» σε σχέση με το πραγματικό κόστος ζωής στις μέρες μας.

Αποτελεί επίσης γεγονός, ότι οι συνταξιούχοι ή διαφορετικά όπως είχε ειπωθεί στο παρελθόν τα «περήφανα γηρατειά» της χώρας, αποτελούν τον κύριο κορμό στη στρατιά των δύο και πλέον εκατομμυρίων Ελλήνων που ζουν στο όριο της φτώχειας ή και κάτι από αυτό με αποτέλεσμα τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Οι συντάξεις του ΟΓΑ και του ΙΚΑ επί της ουσίας δε διαφέρουν από κάποια προνοιακά βοηθήματα, δεν αντέχουν σε καμία σύγκριση καθώς και σε καμία λογική. Είναι πολλοί εκείνοι οι οποίοι δεν βρίσκουν καμία διαφορά ανάμεσα στις συντάξεις του ΙΚΑ και ΟΓΑ και όπως έχουν αναφέρει ποιες ανάγκες και ποιο επίπεδο ζωής μπορεί να ικανοποιήσει κάποιος συνταξιούχος του ΙΚΑ και του ΟΓΑ με συντάξεις των 400 και 500 ευρώ⁷⁵. Δεν θα πρέπει επίσης να παραληφθεί το γεγονός πως το 71% των συντάξεων του ΙΚΑ είναι κάτω από τα 600 ευρώ τον μήνα ενώ στο ταμείο του ΟΓΑ, το αντίστοιχο ποσοστό των ασφαλισμένων κυμαίνεται στο 62%⁷⁶.

Πολλοί τις χαρακτηρίζουν ως συντάξεις πείνας αφού δεν διασφαλίζουν ένα, έστω στοιχειώδες, επίπεδο διαβίωσης και έχουν ως αποτέλεσμα τον κοινωνικό αποκλεισμό των συνταξιούχων. Είναι αρκετές επίσης οι περιπτώσεις όπου καταγράφεται το μεγάλο παράπονο της τρίτης ηλικίας και των «περήφανων γηρατειών» που παρόλα τα προβλήματα δεν εγκαταλείπουν και συνεχίζουν να δίνουν το δικό τους σκληρό αγώνα για την επιβίωση έστω και με τις μικρές συντάξεις των ταμείων ΙΚΑ και ΟΓΑ.

⁷⁵ Τήνιος Π. Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις: Κρυμμένος θησαυρός, Παπαζήσης, Αθήνα 2001

⁷⁶ Τήνιος Π. Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις: Κρυμμένος θησαυρός, Παπαζήσης, Αθήνα 2001

Σύμφωνα με μαρτυρίες ατόμων ηλικίας 72, 78 και 82 ετών, οι συντάξεις που λαμβάνουν από το κράτος και το ταμείο του ΙΚΑ ανέρχεται στα 599, 76 ευρώ⁷⁷. Όπως οι ίδιοι αναφέρουν, από την στιγμή που ξεκίνησαν να εργάζονται τόσο εκείνοι, όσο και οι συνάδελφοί τους πλήρωναν τις εισφορές στο ταμείο με την προϋπόθεση ότι θα έχουν αξιοπρεπή γεράματα και με 599,76 ευρώ αναρωτιούνται πώς θα τα καταφέρουν.

Το ερώτημα λοιπόν που γεννάται είναι αν με 599,76 ευρώ που λαμβάνει κάθε μήνα ο ηλικιωμένος μπορεί άραγε να ζήσει με άνεση και πως φυσικά να μην οδηγηθεί στον κοινωνικό αποκλεισμό. Ίσως είναι κοινότυπο αλλά αν οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας διαθέτουν 599,76 ευρώ για να πληρώσουν φως, νερό, τηλέφωνο 100 ευρώ, φάρμακα 30 ευρώ περίπου, 42 ευρώ το ψωμί, 300 ευρώ το σούπερ μάρκετ - κρεοπωλείο κι άλλα 100 για λοιπές άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις πάει η σύνταξη, δεν μπορούν παρά να βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Τόσο οι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ και στο ΟΓΑ συμφωνούν πως η πολιτεία πρέπει άμεσα να στρέψει το βλέμμα της στους συνταξιούχους αυξάνοντας τα ποσά των συντάξεων, ώστε αυτοί να μπορούν να ζουν αξιοπρεπώς. Τα προβλήματα των ασφαλισμένων του ΟΓΑ είναι τα ίδια και με εκείνων του ΙΚΑ αλλά και δεν διαφέρουν από εκείνα των άλλων συνταξιούχων των υπολοίπων ταμείων.

⁷⁷ Τήνιος Π. Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις: Κρυμμένος θησαυρός, Παπαζήσης, Αθήνα 2001

Το θέμα πάντως είναι ότι οι αγρότες και ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ λαμβάνουν δυσανάλογα μικρές συντάξεις σε σύγκριση με τις εισφορές που υποχρεούνται να πληρώσουν όταν εργάζονται.

Για παράδειγμα στην πρώτη ασφαλιστική κατηγορία του νέου ταμείου με 35 χρόνια ασφάλισης αν ένας αγρότης έβγαινε στη σημερινή εποχή στη σύνταξη, θα λάμβανε μεικτή σύνταξη 502,90 ευρώ, το μήνα και καθαρά 465,67 ευρώ το μήνα, ενώ με 15 χρόνια ασφάλισης που είναι η προϋπόθεση στο ΙΚΑ, για να καταβάλει την κατώτερη σύνταξη ο αγρότης θα έπαιρνε μεικτή σύνταξη 498,98 ευρώ το μήνα και καθαρά 456,54 ευρώ το μήνα.

Δυστυχώς όμως στην εποχή μας οι Κυβερνήσεις επιχειρούν να συγκαλύψουν την πολιτική εισπρακτικού εμπαιγμού σε βάρος των αγροτών με διάφορες υποσχέσεις για σημαντικές αγροτικές συντάξεις, παραβλέποντας έτσι τον κοινωνικό αποκλεισμό. Και για όσους δεν μπορούν να πληρώσουν, η κάθε κυβέρνηση προσπαθεί να συγκροτήσει επιτροπές απορίας στις κατά τόπους Νομαρχίες. Σε αυτές τις επιτροπές, οι πρώην αγρότες που αδυνατούν να πληρώσουν τις ληξιπρόθεσμες εισφορές στον ΟΓΑ θα πρέπει να υποβάλουν μια σειρά δικαιολογητικών, για να χαρακτηριστούν άποροι και να έχουν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη για μερικά χρόνια.

Για σύνταξη βέβαια δε γίνεται κανένας λόγος. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα νέο μηχανισμό που οδηγεί τους φτωχούς αγρότες στον κοινωνικό αποκλεισμό. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ακόμα ότι με τον νέο ΟΓΑ καταργήθηκε η δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και από το 1998 οι ασφαλισμένοι και

συνταξιούχοι αγρότες υποχρεώθηκαν αντίστοιχα να καταβάλουν εισφορές 2%, με βάση την ασφαλιστική κλάση ή να πληρώσουν κρατήσεις 4% επί της καταβαλλόμενης σύνταξης. Εκτός των παραπάνω αξίζει να αναφερθεί ότι από το έτος 1998, καταργήθηκε και η υποχρεωτική ασφάλιση στις αγρότισσες με αποτέλεσμα ένα μεγάλος αριθμός από αυτές να μην έχει πλέον αυτοτελή ασφάλιση.

Συμπεράσματα

Όλοι οι πρώην εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να πάρουν σύνταξη. Υπάρχουν φυσικά κάποιες προϋποθέσεις που είναι γενικές για το μεγαλύτερο μερίδιο των ασφαλισμένων, των μισθωτών και ισχύουν ειδικές προϋποθέσεις για τις εργασίες που είναι πιο εξειδικευμένες.

Πολλοί όμως θεωρούν πως το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό σύστημα έχει ήδη καταρρεύσει. Απόδειξη του συγκεκριμένου γεγονότος είναι ότι κάθε

χρόνο τα δημόσια ταμεία λαμβάνουν από το υπουργείο Οικονομίας περί τα 3 δις ευρώ με σκοπό να μπορούν να αντεπεξέλθουν στις διάφορες υποχρεώσεις τους. Αν δεν υπήρχε ο Κρατικός προϋπολογισμός, θα είχαν καταρρεύσει εδώ και χρόνια. Με το δημόσιο χρέος, όμως στο 118% του ΑΕΠ είναι αμφίβολο αν τελικά ο Κρατικός προϋπολογισμός θα μπορεί να χρηματοδοτεί ακόμα το σύστημα. Επίσης, είναι αδύνατον να ανεβούν από αυτά τα επίπεδα οι εισφορές. Ήδη έχουμε τις υψηλότερες εισφορές στον κόσμο από κάθε άλλη χώρα.

Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) είναι ο μεγαλύτερος ασφαλιστικός φορέας της χώρας. Διαθέτει 331 Μονάδες Ασφάλισης και 364 Μονάδες Υγείας. Παρέχει περίθαλψη σε 5.550.000 άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους και συνταξιοδοτεί 845.000 συνταξιούχους. Το ΙΚΑ, μέσω του Τομέα Υγείας, στις δικές του Μονάδες Υγείας (νομαρχιακές, τοπικές κλπ μονάδες) παρέχει, Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια περίθαλψη στους ασφαλισμένους του. Το ΙΚΑ παρέχει συντάξεις στους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα.

Το δεύτερο μεγαλύτερο ασφαλιστικό ταμείο είναι ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.) που καλύπτει συνολικά περί τους 1.800.000 πολίτες, άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους και συνταξιούχους. Ο Ο.Α.Ε.Ε. συστάθηκε την 01/01/2007 και προήλθε από την ενοποίηση των καταργηθέντων Ταμείων ΤΕΒΕ, ΤΑΕ και ΤΣΑ. Στον ΟΑΕΕ ασφαλίζονται οι αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες, βιοτέχνες έμποροι και αυτοκινητιστές.

Σύμφωνα με διάφορες ιστορικές μελέτες αλλά και την ανάπτυξη των συνταξιοδοτικών συστημάτων, έχει αναδειχθεί πως μια βασική διάκριση ως προς τη μέθοδο χρηματοδότησης των ταμείων με σκοπό την καταβολή συντάξεων στους συνταξιούχους, αυτή διακρίνεται ανάμεσα σε διανεμητικά και κεφαλαιοποιητικά συστήματα. Η Ελλάδα μπορεί να κάνει μία νέα αρχή στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και να ενταχθεί στην ομάδα των πρωτοπόρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με την θέσπιση μίας ασφαλιστικής μεταρρύθμισης στην βάση των προτεινόμενων ρυθμίσεων, και με την υλοποίηση της εντός μίας τετραετίας.

Για να επιτύχουμε την διατήρηση του σημερινού επιπέδου παροχών μέχρι τουλάχιστον το 2050, χωρίς να δημιουργηθεί ακραία δημοσιονομική ανισορροπία, μία επιλογή έχουμε: να κεφαλαιοποιήσουμε τον Τρίτο Πυλώνα (Επικουρικές Συντάξεις) .

Για να δομήσουμε ένα σύστημα συντάξεων που δεν θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας και στη διαδικασία συσσώρευσης κεφαλαίου και θα διευκολύνει τις αέναος μεταβαλλόμενες ανάγκες των πολιτών στην εποχή της παγκοσμιοποίηση, πρέπει να υιοθετήσουμε το **Σουηδικό σύστημα** για την οργάνωση του Δεύτερου Πυλώνα.

Για να μειώσουμε το φαινόμενο της φτώχειας στην Τρίτη Ηλικία, πρέπει να επεκτείνουμε το σύστημα ΕΚΑΣ σε όλους τους ασφαλισμένους του Πρώτου Πυλώνα.

Για να υλοποιήσουμε την ασφαλιστική μεταρρύθμιση, στο συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο των τεσσάρων ετών, χρειάζονται δύο προϋποθέσεις:(Α) συναίνεση σε πολιτικό επίπεδο (Β)δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης στους πολίτες. Οι πολίτες δεν θα πειστούν μόνο με επιχειρήματα περί οικονομικής αποδοτικότητας και μακροχρόνιας ισορροπίας.

Τέλος, για το ότι ισχύει σήμερα οι συντάξεις του ΟΓΑ και του ΙΚΑ επί της ουσίας δε διαφέρουν από κάποια προνοιακά βοηθήματα, δεν αντέχουν σε καμία σύγκριση καθώς και σε καμία λογική. Είναι πολλοί εκείνοι οι οποίοι δεν βρίσκουν καμία διαφορά ανάμεσα στις συντάξεις του ΙΚΑ και ΟΓΑ και όπως έχουν αναφέρει ποιες ανάγκες και ποιο επίπεδο ζωής μπορεί να ικανοποιήσει κάποιος συνταξιούχος του ΙΚΑ και του ΟΓΑ με συντάξεις των 400 και 500 ευρώ. Δεν θα πρέπει επίσης να παραληφθεί το γεγονός πως το 71% των συντάξεων του ΙΚΑ είναι κάτω από τα 600 ευρώ τον μήνα ενώ στο ταμείο του ΟΓΑ, το αντίστοιχο ποσοστό των ασφαλισμένων κυμαίνεται στο 62%.

Με βάση λοιπόν όλα τα προηγούμενα που αναλύσαμε παραπάνω συμπερασματικά η Ελλάδα χρειάζεται την θέσπιση ενός συστήματος συντάξεων (Σουηδικό Μοντέλο) το οποίο θα δημιουργήσει μια νέα κατάσταση στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης και θα συμβάλει στην ανάπτυξη και εμπέδωση μιας σειράς κοινωνικών και πολιτικών παρακαταθηκών όπως:

- *Ένα Δίκαιο σύστημα συντάξεων, που καταπολεμά την διαφθορά και προωθεί την έννοια του οικονομικού προγραμματισμού.*

- > ***Εξειδίκευση ρόλων στην οργάνωση της ασφάλισης και της Πρόνοιας.***

- > ***Περιορισμός πολιτικών παρεμβάσεων, (να γίνει σαφής διαχωρισμός των υποσυστημάτων του συστήματος συντάξεων και η εφαρμογή γενικών αρχών που επιβάλλουν την ίση μεταχείριση των πολιτών.***

M.Νεκτάριος 2008 <<Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση με συναίνεση και διαφάνεια>>

Βιβλιογραφία

- Saunders et all, (2005), «*Specified ways for research and analysis of data*», Prentice Hall
- Zikmund W.G., (2000), «*Business Research Methods*». London: Harcourt college publishers.
- ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία 2008
- Δουλκερή Τ., «*Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*», Παπαζήσης, Αθήνα 2005
- **Μ.Νεκτάριος** , «*Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*», Financial Forum, 1996. 2008 εκδόσεις Παπαζήσης <<Ασφαλιστική μεταρρύθμιση με Συναίνεση και Διαφάνεια >>, Αθήνα .
- Πετρούλας Π., Ρομπόλης Σ., Ξυδέας Ε., Χλέτσος Μ., «*Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα – Η περίπτωση του ΙΚΑ*, Μελέτες Νο. 4, ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Αθήνα 1993
- Προβόπουλος Γ., «*Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ*», Επίκαιρα θέματα, Αθήνα 2007
- Ρουπακιώτης Χ. «*Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης*» Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2005

- Σολωμός Γ., «Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα»
Λιβάνης, Αθήνα, 2006
- Τήνιος Π. Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις: Κρυμμένος θησαυρός,
Παπαζήσης, Αθήνα 2001
- Κασιμάτη Κ. (επιμ.), «Κοινωνικός Αποκλεισμός: η ελληνική εμπειρία»,
ΚΕΚΜΟΚΟΠ – Gutenberg, Αθήνα 1998
- Ν. Πουλαντζάς, «Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός»,
Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999
- Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, «Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός
αποκλεισμός», Αθήνα 1998
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1994: Πράσινο Βιβλίο. Ευρωπαϊκή
Κοινωνική Πολιτική. Επιλογές για την Ένωση. Υπηρεσία Επισήμων
Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο.
- Δ. Κογκίδου , Α. Μαρβάκης, Ε. Τρέσσου, Γ. Τσιάκαλος, 1997: Φτώχεια -
Κοινωνικός αποκλεισμός. Βιβλιογραφικός Οδηγός 1970-1995. Παρατηρητής,
Θεσσαλονίκη.
- Commission of the European Communities, DG V, 1991: National policies to
combat social exclusion. First Annual Report of the European Community
Observatory. Edited by Graham Room.

- ww.ika.gr
- www.oga.gr
- www.prosvasis.com/gr/publica
- <http://www.minirgric.gr/Greek/>
- <http://www.ers.usda.gov/Emphases/Harmony/>
- <http://www.ars.usda.gov/research/programs.htm>